

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Організація і методика обліку та аналізу розрахунків з персоналом (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)

ШИФР КРМ.ОтаА.1.661-03.3.1.1

Здобувачки: _____ **Воронької О.С.**

Керівник: _____ **проф. Мельник Ю.М.**

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від "5" грудня 2024 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ **Валерій НЕМЧЕНКО**

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« ____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Воронецькій Олені Сергіївні

- Тема роботи: *«Організація і методика обліку та аналізу розрахунків з персоналом (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»*
Затверджена наказом ОНТУ від 26 жовтня 2023 р. наказ № 616-03
- Термін здачі здобувачем закінченої роботи *5 грудня 2024 р.*
- Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.*
- Перелік питань, які потрібно розробити: *Теоретичні основи обліку та аналізу об'єкту дослідження. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства та аналіз об'єкту дослідження за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку і аналізу об'єкту дослідження на ньому. Висновки та пропозиції.*
- Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць –34 , рисунків –6.*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2024 р.**

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Воронєцька О.С.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	14.08.24 - 15.09.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.09.24 - 24.10.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві та практичні аспекти обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	25.10.24- 26.11.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	27.11.24 - 5.12.24	

Здобувачка вищої освіти _____ Воронєцька О.С.

Керівники роботи _____ Мельник Ю.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Воронєцька О.С. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Організація і методика обліку та аналізу розрахунків з персоналом (на прикладі ПП ФІРМА «ГАРМАШ»)»

Процес організації обліку розрахунків з персоналом є важливим елементом ефективної системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Теоретичні та практичні елементи питання обліку розрахунків з персоналом є актуальними, оскільки оплата праці – це одна з найважливіших економічних категорій, яка є складною та трудомісткою, тому що формує стимулювання трудової діяльності працівників.

Актуальність теми обумовлена тим, що належна організація обліку розрахунків з персоналом сприяє ефективному управлінню та контролю за ефективністю використання трудових ресурсів будь-якого суб'єкта господарювання.

Перший розділ присвячений економічній сутності, нормативно правовій базі та методології обліку та аналізу розрахунків з персоналом.

У другому розділі виконаний фінансово-економічний аналіз ПП ФІРМА «ГАРМАШ» за два роки та наведена загальна техніко-економічна характеристика підприємства.

У третьому розділі роботи охарактеризовано стан бухгалтерського обліку та розглянуто практичні аспекти обліку розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

В кінці роботи сформульовано висновки та надано пропозиції щодо удосконалення обліку розрахунків з персоналом.

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 87 с.
таблиць	– 31
рисуноків	– 6

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА, МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	
1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку розрахунків з персоналом на підприємстві	9
1.2. Методологічні засади обліку розрахунків з персоналом на підприємстві	18
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	28
2.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства	33
3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ»	
3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського фінансового та податкового обліку на підприємстві	65
3.2. Практичні аспекти обліку розрахунків з персоналом на підприємстві	71
3.3. Шляхи удосконалення розрахунків з персоналом на підприємстві	78
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	84
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання посилюється роль забезпечення організації і нормування праці, виникає необхідність більш тісного зв'язку результатів праці з її матеріальними стимулами, зокрема, із оплатою праці. За таких умов особливої актуальності набуває дослідження теоретичних та прикладних аспектів обліку, аналізу розрахунків з персоналом на підприємстві.

Проблеми урахування обліку, аналізу розрахунків з персоналом займає важливе місце в системі обліку та управління ресурсами суб'єкта господарювання. Заробітна плата є основним джерелом доходів робітників підприємств, а також необхідною складовою процесу виробництва, споживання та розподілу створеного продукту.

Сьогодні в рамках сучасної політики спрямованої на ефективність функціонування та розвиток суб'єктів господарювання облік розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві є одною з найважливіших ділянок роботи, яка посідає центральне і вагоме місце у всій системі обліку суб'єкта господарювання, оскільки потребує точних, чітких і оперативних даних.

Належна організація обліку розрахунків за виплатами працівникам впливає ефективного управлінню та контролю за ефективністю використання трудових ресурсів будь-якого суб'єкта господарювання.

Питання організації аналізу розрахунків по заробітній платі потребують глибоких досліджень, оскільки на кожному підприємстві для ефективного управління необхідна детальна інформація, яку можливо отримати в результаті аналітичної обробки окремих фактів. При цьому раціональна система контролю розрахунків по заробітній платі забезпечує достовірність даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також виявляє відхилення від чинного законодавства, що дає можливість усунути негативні тенденції та забезпечити ефективне функціонування та розвиток суб'єкта господарювання.

Питанням дослідження сучасного стану та шляхів удосконалення

обліку, аналізу розрахунків з персоналом підприємства присвячена робота, тому її тема досить актуальна та своєчасна.

Мета і завдання дослідження.

Метою даного дослідження є теоретичне вивчення питання, систематизація наукових, методологічних та практичних знань обліку розрахунків з персоналом, аналізу організації обліку і порядку здійснення контролю розрахунків з персоналом на практиці, розроблення практичних рекомендацій щодо забезпечення підвищення ефективності організації обліку і контролю розрахунків з персоналом.

Вирішення поставлених задач, логічне їх обґрунтування, розробка нових пропозицій, щодо удосконалення обліку розрахунків з персоналом на підприємстві з врахуванням чинного законодавства.

Дослідження проводилось на базі ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Реалізація вищезазначеної мети зумовила необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- розглянути наукові основи обліку, аналізу розрахунків з персоналом ;
- дослідити економічний зміст та завдання обліку, аналізу розрахунків з персоналом ;
- надати організаційно-економічну характеристику ПП ФІРМА «ГАРМАШ»;
- розглянути особливості первинного обліку розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»;
- дослідити аналітичний та синтетичний облік розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»;
- проаналізувати напрямки удосконалення обліку, аналізу розрахунків з персоналом.

Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є система обліку, аналізу розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних питань, загальних принципів, методичних і практичних завдань, пов'язаних з формуванням і реалізацією ефективного процесу обліку, аналізу розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Методи та інформаційна база дослідження.

Теоретико-методологічною базою роботи є концепції, положення і пропозиції, що містяться у наукових публікаціях вітчизняних і зарубіжних фахівців з проблем обліку, аналізу розрахунків з персоналом на підприємстві в сучасних умовах господарювання; законодавчій, нормативно-правовий та інструктивний матеріал, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти аудиту, міжнародні стандарти фінансової звітності; дані офіційної статистичної, бухгалтерської та податкової звітності з базового дослідження ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

В роботі використовувались наступні методи: аналіз, синтез, огляд діючого законодавства, фінансово-економічні методи, аналіз даних офіційної статистичної, бухгалтерської та податкової звітності, методика проведення аудиту, в тому числі загальнонаукові та специфічні методи аудиту, методика проведення фінансового аналізу.

Питанням обліку та аналізу розрахунків з персоналом на підприємстві присвячені праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Ганін В. І., Гливенко В. В., Гурова К. Д., Живко З. Б., Завгородній А. Г., Кантаєва О., Коблянська О. І., Кошулинська Г., Побережець О. В., Лень В. С., Ткаченко Н. М., Хом'як Р. Л., Голова С. Ф. та ін. Крім того, проблемам обліку розрахунків з оплати праці присвячені праці провідних вітчизняних вчених: Івахненко С. В., Малюга Н. М., Мних Є. В., Тарасенко Н. В., Череп А. В., Чумаченко М. Г., Семененко О. Л., Швиданенко Г. О. та багато інших.

Проте, незважаючи на вагомі досягнення видатних науковців щодо розкриття обліку розрахунків з персоналом, є окремі недостатньо висвітлені в економічній літературі аспекти, які вимагають комплексного підходу з

урахуванням змін чинного законодавства.

Апробація результатів роботи.

Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися, отримали позитивну оцінку та були апробовані на науковому колоквіумі «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності»; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки» в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри обліку та аудиту ОНТУ.

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА, МЕТОДОЛОГІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Наукові основи, економічний зміст та завдання обліку розрахунків з персоналом на підприємстві

Процес формування фонду оплати праці для кожного суб'єкта господарювання є важливим аспектом його функціонування, незалежно від форми власності, виду діяльності та розміру. Побудова відносин суб'єкта господарювання з його працівниками базується на нормах чинного законодавства та фактичних даних щодо відпрацьованого часу або виготовленої продукції. Розрахунки по заробітній платі потребують ретельного обліку та контролю як з боку підприємства, так і з боку держави.

Організація обліку праці та її оплати безумовно займає центральне місце у системі бухгалтерського обліку, бо є невід'ємним елементом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Від раціональної та оптимальної організації залежить не лише рівень оплати праці працівників, але й результати господарської діяльності підприємства в цілому.

Питанням обліку розрахунків з оплати праці у суб'єктів господарювання присвячені роботи зарубіжних та вітчизняних науковців, а саме: С.Л. Брю, К.Р. Макконел, Д. Рікардо, А. Сміт, Ф. Ф. Бутинець, Г. О. Швиданенко, Н. Т. Пашута, С. В. Мочевий, Л. П. Швець, К. Ф. Брезицька, В. Г. Золотогоров, Л. Л. Козуб, В. С. Дієсперова, М. Б. Масхма, А.І. Радчук, А.О. Гордеюк, В.С. Василенко, О.С. Ветлужська, П.М. Матюшко, С.В. Цимбалюк, Т.В. Сизиковата інші.

Підходи до визначення категорії «заробітна плата» залежать від бачення окремих вчених, від сегментної позиції та економічної сутності.

На думку окремих науковців, заробітна плата - це грошове вираження вартості і ціни товару робоча сила та частково результативності функціонування робочої сили [50].

Інше визначення представлено вченими М. С. Пономарьовим та Л. А. Гаврилюком, які підкреслюють, що заробітна плата це певна винагорода, яка сплачується за якісно виконаний обсяг роботи» [68, с. 112].

Деякі науковці вважають, що заробітна плата - це будь-яка винагорода, або заробіток, що обчислюється в грошах, котрі підприємець виплачує за працю, яка або виконана, або має бути виконана, або за послуги, які або надані, або мають бути надані[50].

В свою чергу, С. В. Васильчак та О. Р. Жидяк вказують, що між категоріями «заробітна плата» та «оплата праці» є відмінність, яка полягає в тому, що перше поняття стосується виплати винагороди певному працівнику, а друге – більш широке й охоплює весь процес організації та правове регламентування оплати праці [35, с. 153].

На думку Лукашевича В. М. ці поняття – рівноцінні, хоча між ними існує певна відмінність: видатки на заробітну плату здійснюються із фонду заробітної плати, а інші заохочувальні виплати проводять за рахунок підприємства або «коштів спеціального призначення та цільових надходжень» [49, с. 139].

На законодавчому рівні України також немає чіткого розмежування між термінами «виплати працівникам», «оплата праці» та «заробітна плата», так як у багатьох нормативно-правових актах подано визначення лише поняття «заробітна плата». Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про оплату праці» [7] та ст. 94 Кодексу законів про працю [4] заробітна плата це - винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Визначення економічної сутності розрахунків по заробітній платі регулюється нормативно-правовими актами та розглядається в науковій економічній літературі, а саме у великій кількості наукових праць і дослідженнях провідних вчених-економістів. Систематизація підходів до визначення даної категорії представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Підходи до визначення категорії «заробітна плата»

Джерело 1	Визначення 2
ЗУ «Про оплату праці»[7]	Заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.
Кодекс законів про працю України[4]	Заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або вповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.
Податковий кодекс України[2]	Заробітна плата – основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом
Бутинець Ф.Ф.[30]	Заробітна плата – оплата праці найманих працівників, яка виражає перетворену форму вартості і ціни робочої сили.
Швець Л.П.[50]	Заробітна плата - це елемент витрат виробництва, і водночас головний чинник забезпечення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих кінцевих результатів праці.
Саух І.В. [71]	Заробітна плата – це грошове вираження частини необхідного продукту, яка надходить в індивідуальне споживання робітникам фірми у відповідності з кількістю і якістю затраченої ними праці у виробництві.
Усач В.Б.	Заробітна плата – винагорода, обчислена як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.
Мочерний С.В.	Заробітна плата - грошовий вираз вартості і ціни робочої сили. Визначається вартістю засобів існування, необхідних для її відтворення.

При цьому основним джерелом доходів найманих працівників суб'єкта господарювання є заробітна плата. Заробітна плата є формою розподілу за працею при цьому є найбільш дієвим інструментом активізації людського капіталу. Для окремих суб'єктів господарювання важливою та значною статтею витрат є саме заробітна плата.

В свою чергу, слід зазначити, що заробітна плата складається з наступних сегментів, а саме: основної, додаткової заробітної плати, а також інших заохочувальних та компенсаційних виплат. Структура заробітної плати представлена на рис. 1.1.

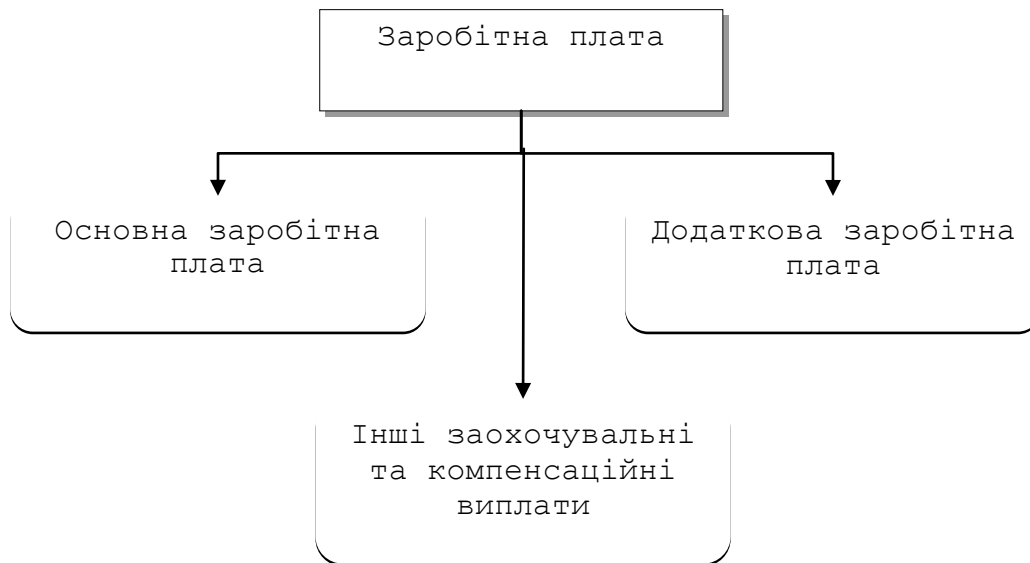

Рис.1.1. Структура заробітної плати

Структура заробітної плати робітників залежить від окремих факторів, а саме: чинного законодавства, форми та системи оплати праці, а також умов, які пропонує суб'єкт господарювання.

Основна заробітна плата працівника – це винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, посадові обов'язки, обслуговування). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (оклад) для працівників та посадових окладів для службовців [26, с.262].

Додаткова заробітна плата працівника – це винагорода за роботу понад встановлені норми, за трудові успіхи та винахідливість, а також за особливі умови праці. Вона включає доплати (за сумісництво професій, роботу в понаднормовий час, роботу в святкові, неробочі дні та роботу в нічний час), надбавки, гарантійні і компенсаційні виплати, передбачені чинним законом, премії, пов'язані з виконанням виробничих зобов'язань та функцій.

До інших заохочувальних та компенсаційних виплат належать винагороди за результатами роботи за весь рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсації та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені діючим законодавством [52].

Важливими складовими організації заробітної плати суб'єкта господарювання є її форми і системи, які забезпечують зв'язок між оплатою праці та її результатами (індивідуальними і колективними) (рис.1.2). Вибір форм і систем оплати праці встановлюються суб'єктами господарювання самостійно у колективному договорі з дотриманням вимог і гарантій, передбачених законодавством, генеральною та галузевими (регіональними) угодами.

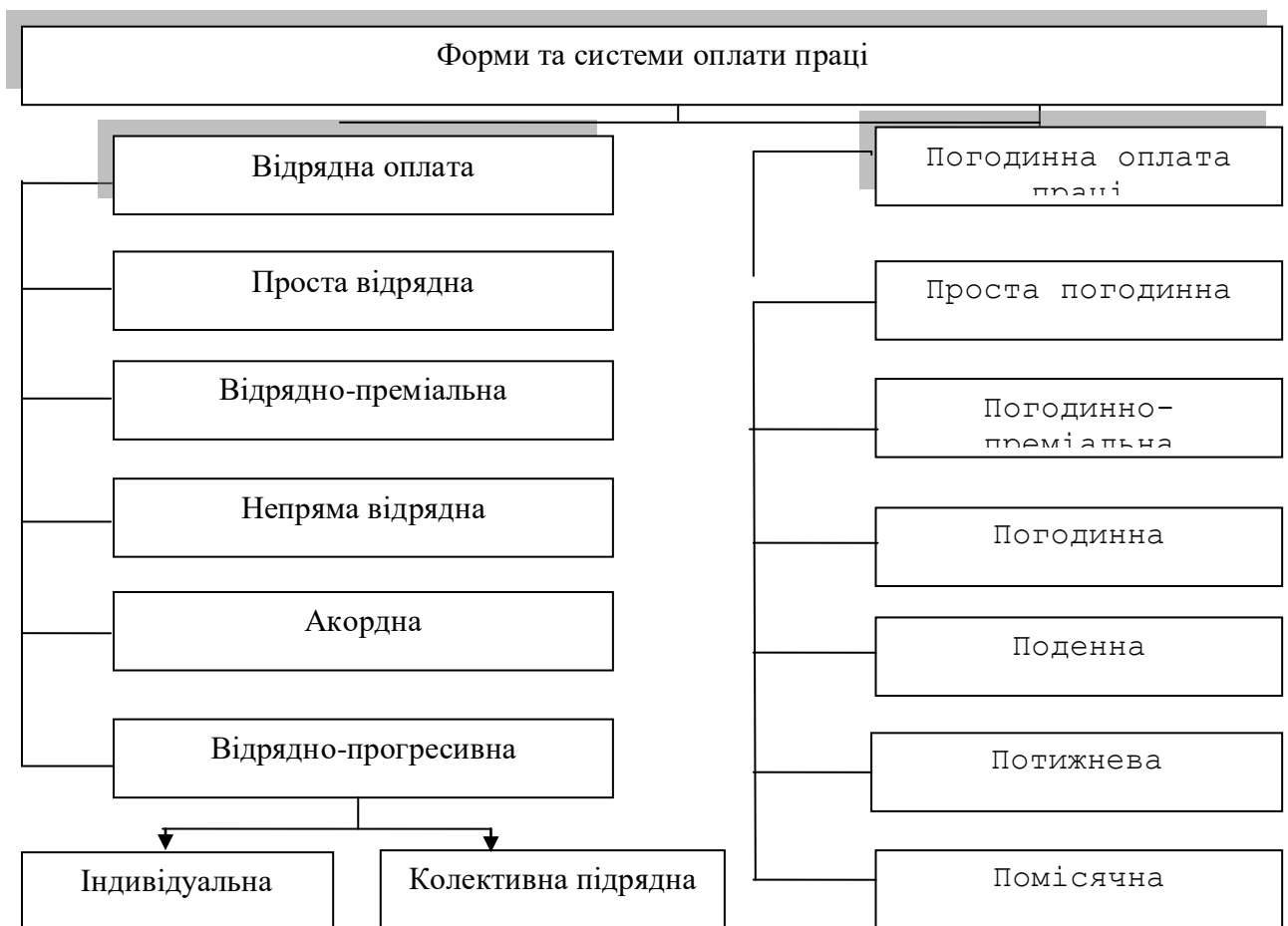

Рис. 1.2.Форми і системиоплати праці

Найчастіше застосовують дві основні форми заробітної плати – відрядну й почасову. Кожна з них відповідає певній мірі кількості праці: перша – кількості виробленої продукції, друга – кількості відпрацьованого часу.

Погодинну форму оплати праці застосовують для нарахування зарплати керівникам, спеціалістам, службовцям.

При простій погодинній оплаті заробіток визначається виходячи з кількості відпрацьованого часу та кваліфікації працівника. Робітникам з почасовою заробітною платою сума заробітку визначається виходячи з тарифної ставки та кількості відпрацьованих годин. Розрахунок проводиться за формулою:

$$З = Тф * Тс \quad (1.1)$$

де, З – заробітна плата;

Тф – фактично відпрацьований час;

Тс – тарифна ставка.

При погодинно-преміальній системі зарплату нараховують шляхом помноження фактичного часу на тарифну ставку і додаванням премії.

Вона є продовженням простої почасової. Розрахунок проводиться за формулою:

$$З = Тф * Тс + Пр \quad (1.2)$$

де, З – заробітна плата;

Тф – фактично відпрацьований час;

Тс – тарифна ставка;

Пр – премія.

Відрядна форма оплати праці використовується для нарахування зарплати основної праці. Вона має такі системи: пряма відрядна, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна, акордна, непряма відрядна.

При прямій відрядній формі оплати праця працівника винагороджується по відрядних розцінках за одиницю обігу незалежно від рівня виконаних норм виробки. Заробіток визначається помноженням обсягу якісно виконаних робіт на відрядну розцінку [56, с.54].

При відрядно-преміальній виплачуються премії по відрядних розцінках понад заробітку за досягнення результатів роботи.

При відрядно-прогресивній формі оплати праці зарплата нараховується так: продукція встановлена у межах плану оплачується по звичайних

розцінках, а продукція виготовлена понадпланово, оплачується по розцінках вищих, причому вони прогресивно зростають.

При акордній системі зарплату нараховують за весь обсяг виконаної праці (без визначення розцінок). Проте на практиці дана система застосовується не часто.

Непряму відрядну систему застосовують для нарахування зарплати допоміжним робітникам зайнятих в автоматизованих виробництвах.

Щоб підтримувати в суспільстві соціальну справедливість, економічну й політичну стабільність, держава має регулювати рівень заробітної плати. Особливої уваги потребує регулювання мінімальної заробітної плати, яка не може бути нижчою за мінімальну вартість робочої сили і є гарантованим державою соціальним мінімумом нетарифікованої праці[34,с.155].

Мінімальна заробітна плата - це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може встановлюватися оплата за виконану працівником місячну норму робіт [7]. Згідно п.5 ст.38 Бюджетного кодексу України розмір мінімальної заробітної плати визначається в Законі про Державний бюджет на відповідний рік.

При цьому основною функцією мінімальної заробітної плати є стимулювання власника робочої сили до участі у праці [69, с.79].

Розмір мінімальної заробітної плати розраховується в грошовій формі і встановлюється на законодавчому рівні, дотримання якого є обов'язковим для кожного суб'єкта господарювання. Динаміка рівня мінімальної заробітної плати за останні роки представлено в табл. 1.2.

Ефективність використання існуючого кваліфікаційного і творчого потенціалу працівників підприємства значною мірою залежить від наукової обґрунтованості застосовуваних на цьому підприємстві завдань оплати праці.

Таблиця 1.2.

Розмір мінімальної заробітної плати за останні 7 років

Період	Розмір мінімальної заробітної плати, грн.	Нормативний акт, яким було встановлено розмір МЗП
1	2	3
01.01.2013 01.12.2013	1147 1218	Закон України «Про Державний бюджет України на 2013 рік» (стаття 8)
01.01.2014	1218	Закон України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» (Стаття 8)
01.01.2015 01.09.2015	1218 1378	Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» (Стаття 8)
01.01.2016 01.05.2016 01.12.2016	1378 1450 1600	Закон України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (Стаття 8)
01.01.2017	3200	Закон України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» (Стаття 8)
01.01.2018	3723	Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» (Стаття 8)
01.01.2019	4173	Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» (Стаття 8)

Згідно даних табл. 1.2 підвищення мінімальної заробітної плати позитивно впливає на соціально-економічний розвиток держави та суспільства.

Дослідження обліку розрахунків по заробітній платі з позиції науковців підкреслюють, що відповідна система організації обліку оплати праці повинна забезпечувати виконання наступних завдань:

- гарантувати роботодавцю прибутковість і конкурентоспроможність за рахунок ефективного використання трудових ресурсів та оптимального розподілу витрат на персонал;

- забезпечити працівнику своєчасну та повну виплату заробітної плати, яка забезпечить гідний рівень його життя й відповідатиме результатам

виконаної роботи [68, с. 112].

Зазначимо, що головними вимогами до організації обліку оплати праці є забезпечення необхідного рівня оплати праці з дотриманням принципу мінімізації витрат підприємства на одиницю продукції та збереженням гарантії підвищення заробітної плати для працівників у разі зростання ефективності діяльності суб'єкта господарювання [83, с. 324].

Враховуючи особливості діяльності суб'єкта господарювання, основними завданнями обліку розрахунків по заробітній платі є:

1) детальне і своєчасне документальне оформлення операцій про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці;

2) правильне нарахування оплати праці кожному працівнику відповідно до чинного законодавства;

3) дотримання порядку розподілу оплати праці по об'єктах бухгалтерського обліку;

4) повний і своєчасний розрахунок з працівниками по оплаті праці;

5) контроль за використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці;

6) нарахування відрахувань органам соціального страхування та віднесення їх на собівартість продукції (робіт, послуг);

7) своєчасне складання та подання бухгалтерської і статистичної звітності по оплаті праці суб'єкта господарювання.

Оптимальна організація обліку розрахунків по заробітній платі та чітке дотримання поставлених завдань забезпечить підвищення ефективності функціонування суб'єкта господарювання, що, в свою чергу, вплине на кінцевий фінансовий результат.

1.2. Методологічні засади обліку розрахунків з персоналом на підприємстві

В сучасних умовах господарювання для регулювання питань розрахунків по заробітній платі суб'єкти господарювання повинні дотримуватися норм чинних законів і кодексів, Постанов Кабінету Міністрів України, а також інструкцій, які затверджуються Кабінетом Міністрів України. Головною задачею обліку заробітної плати є своєчасність реагування на зміни нормативно-правових актів для забезпечення законності відповідних операцій.

Систематизація нормативно-правових документів щодо регулювання обліку розрахунків по заробітній платі на підприємстві представлено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3.

Нормативно-правове регулювання обліку розрахунків з персоналом

Документ	Назва
1	2
Кодекси	Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII; Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755 VI;
Закони	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV; Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР; Закон України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-XII; Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996; Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992; Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 року № 1533-III.
Накази	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 18.01.2013 № 20; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 29.09.1999 № 290; Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601;
Інструкції	Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті від 21.01.2004 № 22; Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах від 12.11.2003 № 492;

Крім того, методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності

підприємствами, організаціями, іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ) визначені в українській нормативній базі Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам (МСБО 26)[11] та Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» (МСБО 19) [9].

Згідно МСБО 19, виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками. При цьому, працівник може надавати послуги підприємству на основі повного або неповного робочого дня, постійної або періодичної зайнятості та на тимчасовій основі [9].

Таким чином, МСБО 19 розглядає трудову діяльність працівників як послуги, за які вони отримують відповідну компенсацію. Слід зазначити, що в контексті даного стандарту директори та інший управлінський персонал також розглядаються як працівники.

Виплати працівникам можна поділити на такі категорії, які включають, згідно з МСБО 19: короткострокові виплати працівникам; виплати по закінченні трудової діяльності; інші довгострокові виплати працівникам; виплати при звільненні [72, с. 229].

Згідно з ПСБО 26 «Виплати працівникам» конкретного визначення «виплати працівникам» не має, але розглядається дефініція «поточні виплати працівнику» – виплати працівнику (окрім виплат при звільненні та виплат інструментами власного капіталу підприємства), які підлягають сплаті в повному обсязі протягом дванадцяти місяців по закінченні місяця, у якому працівник виконував відповідну роботу [11].

Весь процес обліку оплати праці працівників можна поділити на етапи:

1. Облік особового складу та використання робочого часу;
2. Облік виробітку продукції і заробітної плати.

Облік особового складу працівників на підприємствах здійснюється бухгалтером. Обліку підлягають всі працівники підприємства, незалежно від робіт, що вони виконують, та посади. Облік використання робочого часу

здійснюється в табелях обліку використання часу, річних табельних картках та ін. Поряд з цим в необхідних випадках проводяться фотографії робочого дня, хронометражі спостереження та інші одноразові обстеження. Облік вихідних днів (днів щотижневого відпочинку) і святкових (неробочих) днів здійснюється в табелях згідно з графіком і режимом роботи даного підприємства.

Підставою для бухгалтерського обліку операцій з оплати праці являються належним чином оформленні первинні документи.

Вивчення та узагальнення економічної інформації починається з фіксації господарських операцій та їх документального оформлення, що забезпечує юридичну обґрунтованість даних [76, с.69]. Перелік типових форми первинного обліку особового складу представлено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Типові форми первинного обліку особового складу

Номер форми	Назва типової форми
1	2
п-1	«Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу»
п-2	Особова картка працівника
п-3	«Наказ (розпорядження) про надання відпустки»
п-4	«Наказ про звільнення»
п-5	«Табель обліку використання робочого часу»
п-6	«Розрахунково-платіжна відомість працівника»
п-7	«Розрахунково-платіжна відомість (зведена)»

Облік розрахунків з оплати праці на підприємстві ведуть на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», який призначений для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам (які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства) з

оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установлений строк із каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

Структура 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» представлена на рис. 1.3.

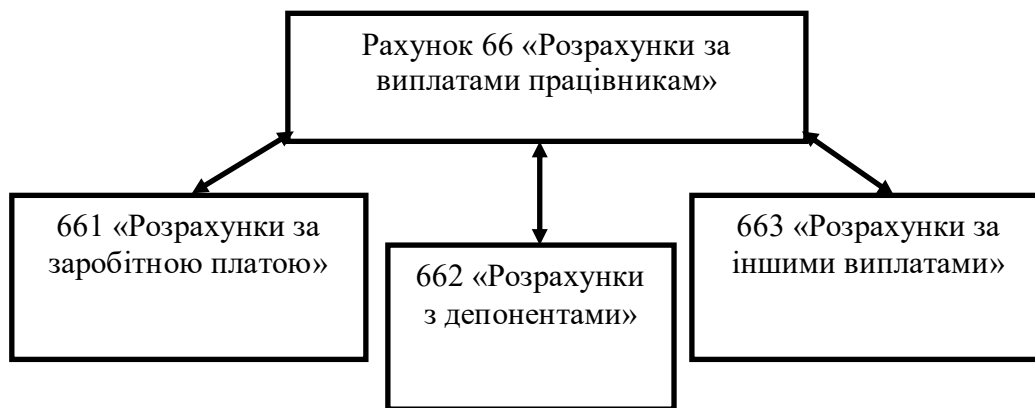

Рис. 1.3. Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам»

До рахунка 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» підприємство відкриває наступні субрахунки:

- 661 «Розрахунки за заробітною платою»;
- 662 «Розрахунки за депонентами»;
- 663 «Розрахунки за іншими виплатами»[84, с.58].

Підкреслимо, що на субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» відображають нарахування заробітної плати за поточний місяць; на субрахунку 662 «Розрахунки з депонентами» – заробітну плату, що не була виплачена вчасно; на субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами» відображається нарахування інших виплат працівникам.

Важливим елементом взаємодії підприємства з працівниками є надання відпустки. Відпустка - це тимчасове звільнення від роботи для відпочинку. Право на відпустку не залежить від місця роботи, форми власності підприємства, посади, системи оплати праці, тривалості та періодичності робочого часу, терміну трудового договору.

Державні гарантії, права на відпустку встановлено Конституцією

України, Законом України «Про відпустки», КЗпП України та іншими нормативно-правовими актами. Основна щорічна відпустка надається тривалістю 24 календарних дні із збільшенням за кожних два відпрацьованих роки на два календарних дні, але не більше 28 календарних днів.

При обчисленні середньої заробітної плати для нарахування виплат за час чергової, додаткової (творчої) відпусток або компенсації за невикористану відпустку до уваги береться заробітна плата за останні 12 місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації за невикористану відпустку.

Якщо працівник працював на даному підприємстві менше року, то середній заробіток обчислюється, виходячи з виплат за фактичний час роботи, тобто з першого числа наступного місяця після оформлення на роботу до першого числа місяця, у якому надається відпустка або виплачується компенсація за невикористану відпустку.

Отже, підставою для нарахування відпускних є заява працівника про відпустку, на підставі якої за згодою керівника оформляється наказ про відпустку тієї чи іншої особи (Додаток 12).

На ТОВ «Перша інженерна компанія» розрахунок відпускних проводиться за наступною формулою:

$$CB = \left(\frac{ЗП}{365} - СН \right) \cdot KB, \quad (1.1.)$$

де СВ - сума відпускних; ЗП - заробітна плата за останні 12 попередніх місяці; СН - кількість святкових і неробочих днів, які прийняті законодавством; KB - кількість календарних днів відпустки.

Якщо святкові та неробочі дні припадають на період відпустки, то вони у розрахунок тривалості відпустки не включаються і не оплачуються.

Всі взаєморозрахунки з працівниками з оплати відпускних усуб'єкта господарювання мають бути відображені такими проводками:

Нарахування відпускних – Д-т 23,91,92,93 – К-т 661;

Виплата відпускних з каси – Д-т 661 – К-т 301.

Формування забезпечення аборезерву відпусток - вимога національних стандартів бухгалтерського обліку. Резерв створюють лише щодо виплат за щорічними відпустками (основними й додатковими), а також додатковими відпустками працівників з дітьми. Резерв відпусток створюється з урахуванням відповідної суми відрахувань ЄСВ (у 2018-2019рр. — за ставкою 22 %). Якщо підприємство не створювало резерву, то посадові особи можуть бути притягнені до адміністративної відповідальності за порушення порядку ведення бухгалтерського обліку.

Статтею 35 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням" передбачено, що допомога з тимчасової непрацездатності надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке повністю або частково компенсує втрату заробітної плати (доходу), у разі настання у неї одного з таких страхових випадків:

- 1) тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві;
- 2) необхідності догляду за хворою дитиною;
- 3) необхідності догляду за хворим членом сім'ї;
- 4) догляду за дитиною віком до трьох років бо дитиною-інвалідом віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною;
- 5) санаторно-курортного лікування [7].

Допомога нараховується на підставі зданого до бухгалтерії належним чином оформленого листка непрацездатності. Листок непрацездатності – це багатофункціональний документ, який є підставою для звільнення від роботи у зв'язку з непрацездатністю та з матеріальним забезпеченням застрахованої особи в разі тимчасової непрацездатності, вагітності та пологів (Інструкція № 532).

Розмір цієї допомоги визначається у відсотках до їхньої середньої

заробітної плати (доходу), визначеної відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. №1266, залежно від страхового стажу: до двох років - 50%, від двох до шести років - 55, від шести до 10 - 60, понад 10 років - 70%.

Процент оплати, що залежить від страхового стажу працівника діє для лікарняних за рахунок підприємства та для лікарняних від Фонду. А саме процент страхового стажу на підприємстві згідно із законодавством наведено у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Процент страхового стажу на підприємстві

%	Умова
1	2
50	Якщо страховий стаж до 3-х років
60	Якщо стаж від 3-5 років
70	Якщо стаж від 5 до 8 років
100	Якщо стаж більший за 8 років

Допомога по безробіттю виплачується залежно від тривалості безробіття у відсотках до визначеного розміру: перші 90 календарних днів - 100%, упродовж наступних 90 календарних днів - 80; у подальшому - 70%.

Нарахування та утримання із зарплат працівників потрібно сплатити в день отримання авансу або зарплати. Якщо вони все ще не виплачені, то внесок сплачується не пізніше 20 числа наступного місяця. Також, згідно трудового законодавства, якщо строк виплати авансу чи зарплати випадає на вихідний чи святковий день, то зарплату треба виплатити в попередній робочий день [7].

Утримання із заробітної плати — це податки, які утримуються з суми доходу, яка виплачується працівнику, проте їх перерахування до відповідних бюджетів покладено на плечі роботодавця [26].

Нарахування єдиного соціального внеску (ЄСВ) на заробітну плату, ставка якого становить 22 %, здійснюється в залежності від фонду оплати праці та сплачується суб'єктом господарювання у відповідності до діючих вимог. Даний внесок складається урахуванням пенсійного страхування (виплата пенсії), страхування на випадок тимчасової втрати працездатності (оплата лікарняних, догляд за дитиною тощо), страхування, пов'язаного з виникненням нещасних випадків на виробництві (компенсація повної або часткової втрати працездатності).

Виняток становить заробітна плата, яка нараховується працівникам-інвалідам. Для цієї категорії працюючих ставка встановлена на рівні 8,41% [3].

Розмір мінімального страхового внеску з 1 січня 2019 року становить 918,06 грн (4173 грн x 22%).

Утримання із заробітної плати поділені на дві групи: загальнодержавні обов'язкові зобов'язання працівників, а також зобов'язання за ініціативою суб'єкта господарювання. Схема утримань із заробітної плати представлена на рис. 1.4.

Утримання із заробітної плати можуть бути обов'язковими та необов'язковими. До обов'язкових утримань входять:

- податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) — податок, що стягується з доходів фізичних осіб та надходить у місцевий бюджет міста, селища, загалом, того місця де зареєстроване підприємство. Ставка становить 18%;
- військовий збір (ВЗ) - утримання з ряду доходів, що діє до закінчення реформи Збройних сил України. Ставка ВЗ - 1,5% від суми об'єкта оподаткування до вирахування ПДФО;
- утримання за виконавчими листками і приписами нотаріальних контор на користь юридичних та фізичних осіб.

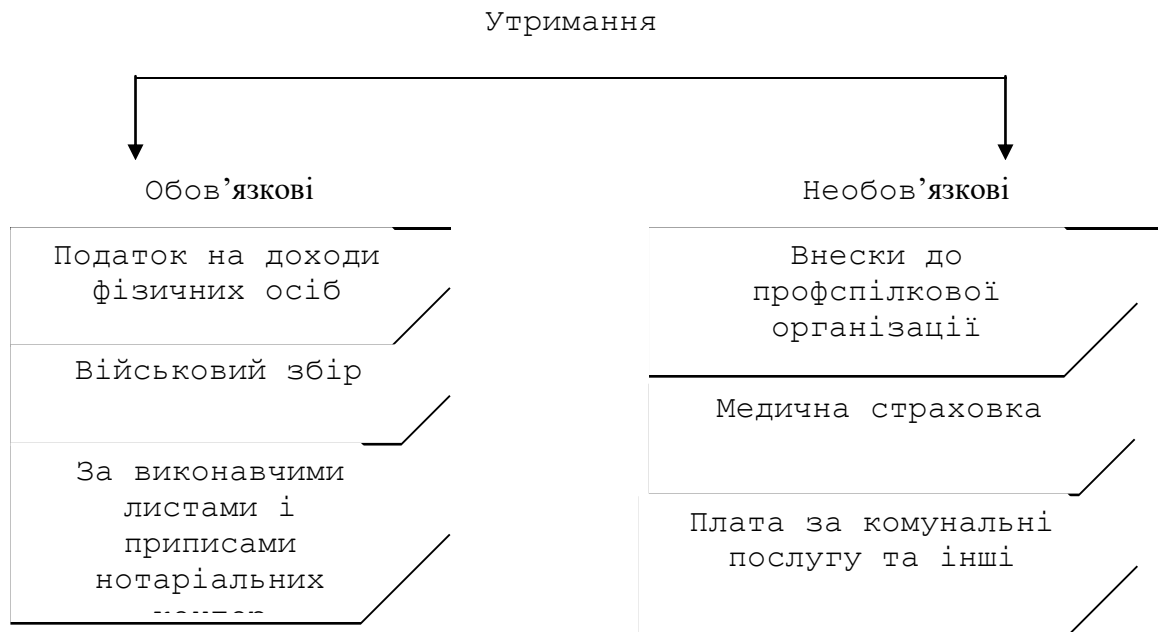

Рис.1.4. Види утримань із заробітної плати

Крім того, з заробітної плати можуть утримуватись необов'язкові платежі, такі як внески до профспілкової організації, медична страховка, плата за комунальні послуги та інші. Від необов'язкових утримань працівник можете відмовитись, для цього потрібно лише подати відповідну заяву до бухгалтерії суб'єкта господарювання.

Згідно з нормами Податкового кодексу України, робітники, які отримують місячний дохід у розмірі 2690 грн., мають право на отримання податкової соціальної пільги у розмірі 960,50 грн. для всіх платників податків [2]. Для отримання податкової пільги необхідним є подання відповідної заяви від працівника суб'єкта господарювання.

Висновки до першого розділу

Організація розрахунків з персоналом безумовно займає центральне місце у системі бухгалтерського обліку, бо є невід'ємним елементом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Від раціональної та оптимальної організації залежить не лише рівень оплати праці працівників, але й результати господарської діяльності підприємства в цілому.

Підходи до визначення категорії «заробітна плата» залежать від бачення окремих вчених, від сегментної позиції та економічної сутності. Заробітна плата складається з наступних сегментів, а саме: основної, додаткової заробітної плати, а також інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Враховуючи особливості діяльності суб'єкта господарювання, основними завданнями обліку розрахунків з персоналом: детальне і своєчасне документальне оформлення операцій про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці; правильне нарахування оплати праці кожному працівнику відповідно до чинного законодавства; дотримання порядку розподілу оплати праці по об'єктах бухгалтерського обліку.

Підставою для бухгалтерського обліку операцій з оплати праці являються належним чином оформленні первинні документи.

Облік розрахунків з оплати праці на підприємстві ведуть на рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», який призначений для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам (які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства) з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установленій строк із каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

Утримання із заробітної плати поділені на дві групи: загальнодержавні обов'язкові зобов'язання працівників, а також зобов'язання за ініціативою суб'єкта господарювання.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

2.1 Техніко-економічна характеристика підприємства

Приватне підприємство Фірма «ГАРМАШ» (скорочено - ПП ФІРМА «ГАРМАШ») зареєстровано 01.09.1997 р. Знаходиться за адресою: Одеська обл., Лиманський район, с. Олександрівка, вул. Центральна, буд 8а.

Код ЄДРПОУ 25036281

Генеральний директор - Гарбуз Наталя Анатоліївна

Заступник Генерального директора - Куліков Андрій Герасимович
Призначення підприємства: «ВИРОБНИЦТВО М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ».

ПП Фірма «ГАРМАШ» сьогодні - це сучасне, стабільне, відоме на ринку м'ясопродуктів підприємство, яке активно розвивається, гарантує високу якість своєї продукції. Підприємство з новітнім технологічним устаткуванням і прогресивними технологіями, лідер на ринку Одеси і Одеської області у виробництві ковбасних виробів, пельменів і напівфабрикатів. До складу фірми входять два м'ясопереробних підприємства: Олександрівський та Біляївський.

Річна звітність подається не пізніше 20 лютого наступного за звітним роком, квартальна – до 25 числа місяця наступного за звітним кварталом. Річна фінансова звітність ПП Фірма «ГАРМАШ» подається до відповідних органів у складі 5 форм:

- Ф № 1 «Баланс»;
- Ф № 2 «Звіт про фінансові результати»;
- Ф № 3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- Ф № 4 «Звіт про власний капітал»;
- Ф № 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Основним видом діяльності підприємства є виробництво м'ясних продуктів - від сирокочених ковбас і делікатесів до варених ковбас і напівфабрикатів. Широкий асортимент продукції (більше 120 найменувань м'ясних продуктів) дозволяє задовольнити найвишуканіші смаки і потреби замовників. На сучасному етапі підприємство виробляє копченості, ковбаси

сирокопчені і варені, сардельки, сосиски, пельмені зі свинини та яловичини, фірмову продукцію з курячого м'яса.

Фірма оснащена європейським обладнанням провідних виробників: Schaller, Handman, Mauer та інше. Сучасне пакувальне обладнання - Variovac, CrioVac, Repak - дає можливість здійснювати упаковку продукції під вакуумом і в модифікованому газовому середовищі, що збільшує терміни зберігання і чудово зберігає смакові якості продукту. Фірма постійно модернізує виробничі потужності. На підприємстві вироблений ефективний механізм поставок продукції в магазини міста і області . Система збуту передбачає доставку товару зі складу підприємства до торгової точки за допомогою власного транспортного парку автомашин. Всі машини оснащені сучасним холодильним обладнанням, що дозволяє забезпечити збереження продукту при необхідних умовах на всьому шляху прямування.

Сировина і матеріали для виробництва продукції в основному використовуються вітчизняні, окремий ряд сировини купують зі Польщі, Аргентини, Бразилії.

Технології і рецептури, що використовуються, ґрунтуються на ДСТУ і технологічних документах, спеціально розроблених для підприємства. Компанія весь час розвивається. Кращі технологи заводу постійно працюють над створенням нових продуктів з урахуванням сучасних вимог і тенденцій ринку. Особлива увага приділяється контролю якості продукції , який здійснюється на всіх етапах виробництва. ПП Фірма «ГАРМАШ» випускає продукцію різних цінових категорій. Наявність у портфелі підприємства продукції , різної за своєю спрямованістю, дозволяє задовольняти потреби різних верств населення, приділяти увагу сучасним тенденціям і трендам, постійно збільшувати покриття ринку. З метою просування продукту і забезпечення його пізнаваності ПП ФІРМА «ГАРМАШ» регулярно проводить різні акції, дегустації, здійснює тренд-маркетингові заходи, щопозитивно впливає на продажі, підтримує імідж підприємства як впевненого і стабільного.

Середня кількість працівників коливається більше 150 осіб.

Основними клієнтами є ТАВРІЯ-В, FOZZY GROUP, METRO

CASH&CARRY, АШАН, КОПІЙКА. Контроль якості – внутрішній, кількість виробничих ліній – більше 10. Сертифікат відповідності ISO 9000/9001/9004/19011: 2000 НАССР. Серед сертифікатів і ліцензій є: «Лідери 21-ого століття», «Золотий ягуар», «Вища проба», «Найкращі підприємства України» та інші.

Результати діяльності підприємства наведені в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ПП ФІРМА «ГАРМАШ» за 2021-2022 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	435,5	560,0	124,5	28,58/
2. Обсяг продукції в оптових цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.				
- у діючих оптових цінах	65213,3	88156	22942,7	35,18
- у порівнянних оптових цінах	68556,4	88156	19599,6	28,58
3. Середня оптова ціна за 1 т. продукції, грн.	149744	157421	7677	5,13
4. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	20754	30,38
5. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	51880	72 444	20564	39,64
6. Адміністративні витрати, тис.грн.	7751	7 411	- 340	- 4,38
7. Витрати на збут, тис.грн.	7954	8 724	770	9,68
8. Валовий прибуток, тис.грн.	16443	16 613	170	1,03
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	67585	88379	20794	30,76
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	75,94	81,33	5,9	7,1
11. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	728	478	-250	-34,34
12. Фінансовий результат від фінансової діяльності, тис. грн	-410	-	410	4 разів
13. Фінансовий результат до оподаткування	318	478	160	50,31
14. Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	321	392	71	22,12
15. Матеріальні витрати, тис.грн.	52084	57 869	5785	11,11
16. Матеріаловіддача, грн.	1,250	1,523	0,273	21,87
17. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб	181	155	-26	-14,36

Продовження таблиці 2.1.

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абс.	%
18. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	378746	568748	190002	50,16
19. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис.грн.	9100	11157	2057	22,60
20. Середня річна заробітна плата одного штатного працівника облікового складу, грн.	50276	71980	21704	43,17
21. Середня річна вартість основних засобів за основним видом діяльності, тис.грн.	73861	86663	12802	17,33
22. Фондовіддача, грн.	0,928	1,017	0,089	9,61
23. Фондомісткість, грн..	1,077	0,983	-0,094	-8,72
24. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	48836	86668	39832	81,56
25. Рентабельність продукції, %	1,08	1,08	0,0	*
26. Рентабельність виробництва, %	0,26	0,30	0,04	*
27. Коефіцієнт поточної ліквідності	3,52	4,341	0,821	*
28. Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,162	3,637	0,475	*
29. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,005	0,003	*

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 20754 тис.грн. або 30,37%. Собівартість реалізованої продукції збільшилась на 20564 тис. грн. або на 39,64%. Це призвело до збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 0,6 коп. або на 0,64%.

У 2022 році порівняно з 2021 роком обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58%, що дорівнює зростанню на 124,5 тонн. В діючих цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 22942,7 тис. грн., дорівнює зростанню на 35,18 %. В діючих цінах відбулось зростання обсягу продукції за рахунок зростання середньої оптової ціни за 1 тонну продукції на 7677 тис. грн. або на 5,13 %.

В порівняних цінах обсяг виробленої продукції за цей же період збільшився на 19599,6 тис. грн, що дорівнює темпам зростання на 28,58%. Фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім був позитивним, який збільшився на 160 тис. грн. або на 50,31%. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 250 тис. грн. або на 34,34%, зменшення збитків від фінансової діяльності на 410 тис. грн.

Проаналізувавши стан ефективності використання оборотних коштів, можна сказати, що в звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення коефіцієнту оборотності оборотних коштів на 0,1 оборот або на 13,31% та зменшення тривалості 1 обороту на 47 днів, що свідчить про поліпшення ефективності використання оборотних коштів.

Показники фінансової стійкості підприємства впродовж досліджуваного періоду відповідають нормативним значенням, що дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Коефіцієнти поточної ліквідності та швидкої ліквідності знаходиться в межах норми що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про зможу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Але негативним є невідповідність коефіцієнту абсолютною ліквідності нормативному значенню, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

Всі показники рентабельності мають дуже низькі значення. Рентабельність виробництва збільшилася на 0,07% пункти. Інші показники рентабельності капіталу зменшились, що про тенденцію до негативних змін до діяльності підприємства.

В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %. Покращились кількісні показники, такі як фондвіддача зросла на 9,361 %, матеріаловіддача зросла на 21,87 % на одну гривну. Разом з тим, за рахунок суттєвого зростання оборотних коштів на 81,56 %, значно знизився коефіцієнт оборотності з 1,398 до 1,027, тобто на 26,54 %.

Підприємство збільшує власну ліквідність: коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,821, коефіцієнт швидкої ліквідності - 0,475, абсолютної ліквідності на 0,003. Зростання ефективності діяльності підприємства показує, що ПП ФІРМА «ГАРМАШ» стабільно, платоспроможне та загроз банкрутства не передбачається.

2.2. Фінансовий аналіз діяльності підприємства

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2– Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	2021 рік		2022 рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	728	228,93	478	100	-250	-34,34
2. . Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	0	0	0	0	0	0,00
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	728	x	478	x	-250	-34,34
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-410	-128,93	0	0	410	-100
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	0	0	0	0	0	
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	318	100,00	478	100,00	160	50,31

З табл. 2.2 видно, що фінансовий результат від операційної діяльності в 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 250 тис. грн. або на 34,34%. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції.

В 2021 році збитки від інвестиційної та фінансової діяльності склали 410 тис. грн. В 2022 році підприємство ці види діяльності не здійснювало.

Загальний фінансовий результат до оподаткування в 2021 році склав 318 тис. грн., а в 2022 році – 478 тис. грн., тобто збільшення склало 160 тис. грн. або 50,31 %.

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.3

Таблиця 2.3 – Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	68313	89057	20744	30,37
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	51880	72444	20564	39,64
3. Адміністративні витрати	2130	7751	7411	-340	-4,39
4. Витрати на збут	2150	7954	8724	770	9,68
5. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050-2130-2150	728	478	-250	-34,34

З табл. 2.3 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком зменшився на 250 тис. грн. або на 34,34%. Це відбулось за рахунок збільшення витрат, що пов'язані з реалізацією продукції (собівартість реалізованої продукції збільшилася на 20564 тис. грн. або на 39,64%, адміністративні витрати – зменшилися на 340 тис. грн. або на 4,39%, витрати на збут – збільшилися на 770 тис. грн. або на 9,68%). Вони збільшилися більшими темпами ніж збільшення чистого доходу від реалізації продукції (на 30,37%).

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться даними форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності»

Ні в 2022, ні в 2021 роках на підприємстві доходів або витрат від іншої операційної діяльності не відображено в звітності.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від інвестиційної, фінансової та іншої діяльності, якій визначено у формі 2 «Звіт про фінансові результати» дослідження проводиться за допомогою даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності», які наведено в таблиці 2.4

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.5

Таблиця 2.5 - Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	318	478	160	50,31
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	57	86	29	50,88
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	261	392	131	50,19

З табл.2.5 видно, що, як в попередньому так і в звітному році підприємство мало чистий прибуток, який збільшився на 131 тис.грн., або 50,19%. Це відбулось за рахунок збільшення фінансового результату до оподаткування на 160 тис. грн. або на 50,31% Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2«Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 - Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	318	478	160
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	79707	86663,5	6956,5
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	75329	86668,5	11339,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн..	р. 2 + р. 3	155036	173332	18296
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,21	0,28	0,07

З табл. 2.6 видно, що рентабельність виробництва дуже низька протягом обох років – 0,21% в попередньому році та 0,28% в звітному році, що негативно характеризує ефективність діяльності підприємства.

З використанням ланцюгових прийомів розрахуємо вплив кожного з чинників на рентабельність виробництва.

1. Вплив фінансового результату до оподаткування

Збільшення прибутку до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім роком на 160 тис. грн. здійснило позитивний вплив та призвело до збільшення рентабельності виробництва на 0,1 % п.

$$(478/(79707+75329)*100\%) - (318/(79707+75329)*100\%) = 0,31 - 0,21 = 0,1\%п$$

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів

Збільшення середньої річної вартості основних засобів на 6956,5 тис. грн. призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,01 % п.

$$(478/(86663,5+75329)*100\%) - (478/(79707+75329)*100\%) = 0,3 - 0,31 = -0,01\%п$$

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів

Збільшення середньої річної вартості оборотних коштів на 11339,5 тис.грн призвело до зменшення рентабельності виробництва на 0,02 % п.

$$(478/(86663,5+86668,5)*100\%) - (478/(86663,5+75329)*100\%) = 0,28 - 0,3 = -0,02\%п$$

Балансова перевірка: $0,1\%п + (-0,1\%п) + (-0,2\%п) = 0,07\%п$.

Загальний аналіз фінансового стану підприємства

Загальний аналіз фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:			
- попереднього року	105784	117550	111,12
- звітнього року	117550	130698	111,19

З табл.2.7 видно, що відбулось збільшення валюти балансу на кінець попереднього року порівняно з початком на 11,12%, а на кінець звітнього року – на 11,19%, що попередньо можна охарактеризувати, як позитивну діяльність підприємства впродовж двох років.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	68313	89057	1,3037
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	318	478	1,5031
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	105784	117550	1,1112
- на кінець року	117550	130698	1,1119
4. Середнє річне значення валюти балансу, тис.грн.	111667	124124	1,1116

З табл.2.8 видно, що збільшення середнього значення валюти балансу в 1,11 разів супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,3 разів та фінансового результату до оподаткування в 1,5 разів, що свідчить про розширення підприємством його діяльності та ефективно вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати, як позитивні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою аналітичної табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	117550	130698	13148	11,19
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	36611	38300	1689	4,61
– в % до активів		31,15	29,30	-2	x
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	80939	92398	11459	14,16
– в % до активів		68,85	70,70	2	x
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	9715	14975	5260	54,14
– в % до активів		8,26	11,46	3	x
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	14662	15931	1269	8,66
– в % до активів		12,47	12,19	0	x
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	35	102	67	191,43
– в % до активів		0,03	0,08	0	x
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	56527	61390	4863	8,60
– в % до активів		48,09	46,97	-1	x
– у тому числі витрати майбутніх періодів **, тис. грн.	1170	0	0	-	-
– в % до активів		0	0	-	x
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	0	0	-	-
– в % до активів		0	0	-	x

З табл. 2.9 видно, що у звітному році порівняно з попереднім роком активи підприємства збільшились на 13148 тис.грн або на 11,19 %. Це відбулось за рахунок збільшення: необоротних активів на 1689 тис.грн. або на

4,61% і оборотних активів на 11459 тис.грн. або на 14,16%

В структурі активів підприємства як попереднього, так і звітнього років найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 68,85% та 70,70% відповідно. Питома вага необоротних активів склала 31,15% в попередньому році та 29,30% -в звітньому році.

Необоротних активів утримуваних для продажу та груп вибуття на підприємстві в обох роках не було.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	80939	92398	100	100	11459	x	14,16	100,00
– запаси	1100, 1110	9715	14975	12,00	16,21	5260	4,20	54,14	45,90
– дебіторська заборгованість	1120÷ 1155	14662	15931	18,11	17,24	1269	-0,87	8,66	11,07
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	35	102	0,04	0,11	67	0,07	191,43	0,58
– інші оборотні активи	1170, 1190	56527	61390	69,84	66,44	4863	-3,40	8,60	42,44

З табл.2.10 видно, що в звітньому році порівняно з попереднім роком оборотні активи підприємства збільшились на 11459 тис.грн або на 14,16%. Це відбулось за рахунок збільшення запасів на 5260 тис.грн. або на 54,14 %, дебіторської заборгованості - на 1269 тис.грн або на 8,66 %, інших оборотних

активів - на 4863 тис.грн або на 8,60% та грошових коштів та поточних фінансових інвестицій - на 67 тис.грн. або на 191,43%.

В структурі оборотних активів протягом обох років найбільшу питому вагу займали інші оборотні активи – 69,84% на початок звітнього року та 66,44% на кінець звітнього року відповідно. Друге місце посідають дебіторська заборгованість – 18,11% та 17,24 % відповідно; питома вага запасів становить 12,00% та 16,21% відповідно. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції становлять зовсім незначну питому вагу протягом обох років.

Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства за сферами розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1«Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Аналіз структури розміщення оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємств

Показники	2021 рік		2022 рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за струк- турою
1. Сфера виробництва в тому числі:	6715	8,30	13255	14,35	6540	97,39	6,05
– виробничі запаси	6715	8,30	13255	14,35	6540	97,39	6,05
– незавершене виробництво	0		0		0		
– поточні біологічні активи	0		0		0		
– витрати майбутніх періодів	0		0		0		
2. Сфера обігу в тому числі:	74224	91,70	79143	85,65	4919	6,63	-6,05
– готова продукція	3000	3,71	1720	1,86	-1280	-42,67	-1,84
– грошові кошти	35	0,04	102	0,11	67	191,43	0,07
– дебіторська заборгованість	14662	18,11	15931	17,24	1269	8,66	-0,87
– товари*	0	0,00	0	0,00	0		0,00
– інші**	56527	69,84	61390	66,44	4863	8,60	-3,40
Всього оборотний капітал	80939	100	92398	100	11459	14,16	–

З табл. 2.11 видно, що в звітньому році порівняно з попереднім загальна величина оборотного капіталу підприємства збільшилась на 11459 тис.грн. або на 14,16%. Це відбулось за рахунок збільшення капіталу, розміщеного в сфері виробництва на 6540 тис.грн або на 97,39% і в сфері обігу на 4919 тис.грн. або на 6,63%.

В структурі оборотного капіталу попереднього року найбільшу питому

вагу займає капітал, розміщений у сфері обігу – 91,70%, питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва склала 8,30%. В звітному році відбулись деякі зміни в структурі оборотного капіталу: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері виробництва та відповідно зменшилась питома вага капіталу, розміщеного в сфері обігу майже на 6% пункти.

Аналіз використання оборотного капіталу (оборотних коштів) підприємства та його окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз використання оборотних коштів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередні й рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	68313	89057	20744	30,37
2. Середньорічні залишки оборотних коштів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	75329	86668,5	11339,5	15,05
2.1. Запаси*	Ф № 1 р.1100,1110	11660	12345	685,0	5,87
2.2. Кошти в розрахунках*	Ф № 1 р.1125÷1155	14077,5	15296,5	1219,0	8,66
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції*	Ф № 1 р.1160, 1165	79,5	68,5	-11,0	-13,84
2.4. Інші оборотні активи*	Ф № 1 р.1170, 1190	49512	58958,5	9446,5	19,08
3. Кількість днів в періоді	x	360	360	0,0	0,00
4. Одноденна виручка, тис. грн.	р. 1 : р. 3	189,8	247,4	57,6	30,37
5. Потреба в оборотних коштів одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	209,2	240,7	31,5	15,05
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	7766,5	9124,5	1358,0	17,49
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,9	1,0	0,1	13,31
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,1	1,0	-0,1	-11,75
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	397,0	350,3	-46,7	-11,75
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	61,4	49,9	-11,5	-18,79
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	74,2	61,8	-12,4	-16,65
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,4	0,3	-0,1	-33,91
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	260,9	238,3	-22,6	-8,66

Продовження табл. 2.12

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Попередні й рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
10. Економія (надлишок) оборотних коштів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 · р.5 за звітний рік	x	-1468,7	x	x
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних коштів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	x	7655,8	x	x

З табл. 2.12, видно, що ефективність використання оборотних коштів підприємства в звітному році порівняно з попереднім декілька поліпшилася, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на 0,1 обороти, зменшення коефіцієнту завантаженості на 0,1 та зменшення тривалості одного обороту оборотних коштів на 46,7 днів (за рахунок зменшення: часу перебування коштів в запасах – на 11,5 днів, коштів в розрахунках – на 12,4 дня, в інших оборотних коштах – на 22,6 дня). Це призвело до економії суми оборотних коштів у розмірі 1468,7 тис. грн. Якщо оборотні кошти використовувались би на рівні попереднього року, то кредиторська заборгованість склала б 7655,8 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.13.

З табл. 2.13 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітнього року порівняно з початком року збільшилася на 1269 тис. грн. або на 8,66%. Це відбулось за рахунок збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги - на 1239 тис. грн. або на 8,70%; дебіторської заборгованості за розрахунками - на 30 тис. грн. або на 7,06%.

Іншої поточної дебіторської заборгованості протягом двох періодів на підприємстві не значиться.

Таблиця 2.13 – Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1125÷1155	14662	15931	100	100	1269	x	8,66	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги*	1120, 1125	14237	15476	97,10	97,14	1239	0,04	8,70	97,6 4
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками **: – за виданими авансами	1130÷1145	425	455	2,90	2,86	30	-0,04	7,06	2,36
– з бюджетом,	1130	0	0	0,00	0,00	0	0,00	*	*
– в тому числі з податку на прибуток	1135	425	455	2,90	2,86	30	-0,04	7,06	2,36
– з нарахованих доходів	1136	57	86	0,38	0,54	29	0,16	50,8	53,4
– із внутрішніх розрахунків	1140	0	0	0	0	0	0	*	*
	1145	0	0	0	0	0	0	*	*
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0	0	0	0	0	0	*	*

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за товари, роботи, послуги - 97,1%, відповідно, за розрахунками – 2,90%. На кінець звітного року змін в структурі дебіторської заборгованості майже не відбулося.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за даними форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%
Попередній рік	Всього, в тому числі:	14237	100,0	-	-	x	x
	– до 12 місяців	-	-	-	-	x	x
	– від 12 до 18 місяців	14237	100,0	-	-	x	x
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	x	x
Звітний рік	Всього, в тому числі:	15476	100,0	-	-	1239	8,70
	– до 12 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 12 до 18 місяців	15476	100,0	-	-	1239	8,70
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

З табл. 2.14 видно, що як в попередньому, так і в звітному році частка дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, що погашається у термін – від 12 до 18 місяців - складає 100 %.

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.15.

З табл. 2.15 видно, що в звітному році порівняно з попереднім джерела формування активів підприємства збільшилися на 13148 тис. грн. або на 11,19%. Це відбулось за рахунок збільшення: власного капіталу – на 14459 тис. грн. або на 15,23%. Поточні зобов'язання і забезпечення зменшилися на 1311 тис. грн. або 5,8%.

В структурі джерел формування активів підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займав власний капітал – 83,71%, питома вага поточних зобов'язань і забезпечень склала 16,29%. В звітному році відбулись деякі зміни в структурі джерел формування активів підприємства: збільшилась

питома вага власного капіталу на 2,94%, і відповідно зменшилася питома вага поточних зобов'язань і забезпечень.

Таблиця 2.15 – Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередн й рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	117550	130698	13148	11,19
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	94953 80,78	109412 83,71	14459 2,94	15,23 х
1.1. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	58342 49,63	71112 54,41	12770 4,78	21,89 х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	0 0	0 0	0 0	0 х
2.1. Довгострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1500÷1515	0 0	0 0	0 0	0 х
2.2. Довгострокові забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1520, 1525	0 0	0 0	0 0	0 х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1695	22597 19,22	21286 16,29	-1311 -2,94	-5,80 х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	12000 10,21	10800 8,26	-1200 -1,95	-10,00 х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	12000 10,21	10800 8,26	-1200 -1,95	-10,00 х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	0 0	0 0	0 0	0 х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1660	0 0	0 0	0 0	0 х
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	293 0,25	34 0,03	-259 -0,22	-88,40 х
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття, тис.грн. – в % до усіх джерел	1700	0 0	0 0	0 0	0 х

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	94953	109412	14459	15,23
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	160000	160000	0	0
– в % до власного капіталу		168,50	146,24	-22,27	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405			0	x
– в % до власного капіталу		0	0	0	
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410			0	x
– в % до власного капіталу		0	0	0	
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415			0	x
– в % до власного капіталу		0	0	0	
6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	-8406	-8014	392	-4,66
– в % до власного капіталу					
7. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425				
– в % до власного капіталу				0	x
8. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-56641	-42574	14067	-24,84
– в % до власного капіталу				0	x

З табл. 2.16 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 14459 тис. грн. або на 15,23%. Це відбулось за рахунок зменшення вилученого капіталу на 14067 тис. грн. або на 24,84%, а також за рахунок зменшення непокритого збитку на 392 тис. грн або на 4,66%.

Сума зареєстрованого (пайового) капіталу протягом обох років не змінювалася і складала 160 млн.грн.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форм № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за два роки за допомогою табл. 2.17.

Таблиця 2.17 – Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	392	131	-261
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн. *, в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	111667	124124	12457
– основного капіталу*	Ф № 1, р. 1095	36338	37455,5	1117,5
– оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1195	75329	86668,5	11339,5
в тому числі – власного оборотного капіталу*	Ф № 1 р.1495 – р.1095	54354,5	64727	10372,5
3. Рентабельність капіталу, %		0,35	0,11	-0,25
4. Рентабельність основного капіталу, %		1,08	0,35	-0,73
5. Рентабельність оборотного капіталу, %		0,52	0,15	-0,37
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %		0,72	0,20	-0,52

Розрахунки, наведені в табл. 2.17 показують, що в звітному році порівняно із попереднім роком всі показники рентабельності капіталу підприємства зменшилися:

– всього капіталу – на 0,25% п., за рахунок зменшення чистого прибутку на 261 тис.грн. та збільшення середньорічної суми капіталу на 12457 тис. грн.;

– основного капіталу – на 0,73% п. за рахунок зменшення чистого прибутку на 261 тис. грн. та збільшення середньорічної суми основного капіталу на 1117,5 тис. грн.;

– оборотного капіталу – на 0,37% п. за рахунок зменшення чистого прибутку на 261 тис. грн. та збільшення середньорічної суми оборотного капіталу на 11339,5 тис. грн.;

– власного оборотного капіталу – на 0,52% п. за рахунок зменшення чистого прибутку на 261 тис. грн. та збільшення середньорічної суми власного оборотного капіталу на 10372,5 тис. грн.

Ці зміни негативно характеризують ефективність використання капіталу на підприємстві.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷ 1645, 1690	10597	10486	100	100	-111	x	-1,05	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1605, 1615	9111	9138	85,98	87,14	27	1,17	0,30	-24,32
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками**:	1610, 1620÷ 1645	1193	1314	11,26	12,53	121	1,27	10,14	-109,01
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0
– з бюджетом,	1620	495	804	4,67	7,67	309	3,00	62,42	-278,38
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	0	0	0,00	0,00				
– зі страхування	1625	225	108	2,12	1,03	-117	-1,09	-52,00	105,41
– з оплати праці	1630	473	402	4,46	3,83	-71	-0,63	-15,01	63,96
– за одержаними авансами	1635	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0
– за розрахунками з учасниками	1640	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0
– із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0,00	0,00	0	0	0	0
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	293	34	2,76	0,32	-259	-2,44	-88,40	233,33

З табл. 2.18 видно, що кредиторська заборгованість на кінець звітного

року порівняно з початком зменшилася на 111 тис. грн. або на 1,05%. Це відбулось за рахунок зменшення кредиторської заборгованості за розрахунками, зокрема зі страхування – на 117 тис. грн. або на 52,0%; з оплати праці – на 71 тис. грн або на 15,01%, а також відбулось зменшення кредиторської заборгованості по іншим поточним зобов'язанням – на 259 тис. грн або на 88,40%

В структурі кредиторської заборгованості як на початок, так і на кінець звітного року найбільшу питому вагу займала заборгованість за товари, роботи, послуги – 85,98% та 87,14% відповідно.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.19 .

Таблиця 2.19 – Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	15476	9138	6338	-
2. За розрахунками*:	455	1314	-	859
– з бюджетом,	455	804	-	349
– у т.ч. з податку на прибуток	0	0	-	-
– за виданими авансами	0		-	-
– зі страхування		108	-	108
– з оплати праці		402	-	402
– за одержаними (отриманими) авансами	0	0	-	-
– за розрахунками з учасниками		0	-	-
– із внутрішніх розрахунків	0	0	-	-
3. Інші види заборгованості	0		-	-
Всього	15931	10452	5479	-

З табл. 2.19 видно, що на кінець попереднього року сталося перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською на 5479 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги

на 6338 тис. грн. За розрахунками - спостерігається перевищення кредиторської заборгованості на 859 тис. грн.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітного року
1. Власний капітал (1495)	86432	94953	109412
2. Необоротні активи (1095)	36065	36611	38300
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	50367	58342	71112
4. Короткострокові кредити банків (1600)	11992	12000	10800
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	62359	70342	81912
6. Запаси (1100)	13605	9715	14975
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд 6)	36762	48627	56137
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	48754	60627	66937
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	6422	9111	9138
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	Абс.стійка	Абс.стійка	Абс.стійка

Дані розрахунків, які наведені в табл. 2.20, показують, що фінансова ситуація на підприємстві протягом трьох періодів є абсолютно стійкою, тому що власних оборотних коштів достатньо для покриття запасів, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» за допомогою табл. 2.21

Таблиця 2.21 – Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,817	0,808	0,837	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів (К _ф)	1595+1695+1700	0,224	0,238	0,195	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	50367	58342	71112	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	0,583	0,614	0,650	0,4...0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	0,722	0,721	0,770	0,1
	1195+1200				

Як видно з табл. 2.21, коефіцієнт автономії впродовж двох років знаходиться в межах норми, що свідчить про стабільність та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів також знаходиться в межах норми та показує, що підприємство протягом трьох періодів на 1 грн. власного капіталу залучало в середньому близько 0,2 грн., що позитивно характеризує діяльність підприємства. Підприємство має власні оборотні кошти, величина яких збільшується протягом трьох періодів – з 50367 тис. грн до 58342 тис. грн та 71112 тис. грн. відповідно. Це викликало збільшення значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, його величина знаходиться в межах норми, що позитивно характеризує діяльність підприємства. Значення коефіцієнта

забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має стабільну величину впродовж двох років. Таким чином, аналіз показників фінансової стійкості підприємства дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» допомогою табл. 2.22.

Таблиця 2.22 – Розрахунок абсолютних показників для аналізу ліквідності балансу 2022 року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
A_1 – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	35	102	P_1 – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	10597	10486	-10562	-10384
A_2 – Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	71189	77321	P_2 – Короткострокові пасиви (1600+1610)	12000	10800	59189	66521
A_3 – Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	9715	14975	P_3 – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	0	0	9715	14975
A_4 – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	36611	38300	P_4 – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	94953	109412	-58342	-71112
Баланс	117550	130698	Баланс	117550	130698	0	0

Баланс вважають абсолютно ліквідним, якщо:

$$A_1 > P_1; A_2 > P_2; A_3 > P_3; A_4 < P_4.$$

При цьому, якщо виконуються перші три обов'язкові умови ліквідності:

$$A_1 > P_1; A_2 > P_2; A_3 > P_3.$$

Тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання підприємства, то виконується і остання нерівність $A_4 < П_4$, яка має балансуєчий характер та підтверджує наявність у суб'єкта господарювання власних оборотних коштів і означає дотримання мінімальної умови фінансової стійкості.

Баланс підприємства впродовж досліджуваного періоду є абсолютно ліквідним і виконує всі чотири нерівності:

	На початок року			На кінець року	
A1	<	П1	A1	<	П1
A2	>	П2	A	>	П2
A3	>	П3	A3	>	П3
A4	<	П4	A4	<	П4

Тобто, на підприємстві не виконується перша нерівність, тому баланс неможна вважати абсолютно ліквідним

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (або табл.2.16) за допомогою табл. 2.23.

Таблиця 2.23 – Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення			Відхилення
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	
а	б	в	1	2	3	3-2
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200	= 2,0	3,603	3,582	4,341	0,759
	1695					
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200-1100-1110	1,0	2,900	3,152	3,637	0,485
	1695					
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165	> 0,2 [0,25... 0,35]	0,006	0,002	0,005	0,003
	1695					

З табл. 2.23 видно, що коефіцієнти поточної і швидкої ліквідності перевищують норму майже вдвічі та більше разів, що позитивно характеризує

діяльність підприємства та свідчить про змогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Але негативним є невідповідність коефіцієнту абсолютною ліквідності нормативному значенню, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

За результатами визначення стійкості підприємства, його платоспроможності та ліквідності, можемо визначити ймовірність банкрутства ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1.

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot K_{пл} + 0,579 \frac{ПК}{П} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{пл}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький.

$$Z_{поч.попер} = -0,3877 - 1,0736 * 3,6,3 + 0,579 * 19352 / 105784 = - 4,15$$

$$Z_{кін.попер} = -0,3877 - 1,0736 * 3,582 + 0,579 * 22597 / 117550 = - 3,39$$

$$Z_{кін.звіт} = -0,3877 - 1,0736 * 4,341 + 0,579 * 21286 / 130698 = - 0,3$$

Протягом трьох періодів спостерігається низький рівень ймовірності банкрутства. Хоча на кінець звітного року він є менше 0, проте наближається до нього. Тобто можна сказати про ймовірну загрозу настання банкрутства, якщо не застосувати певні заходи.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта здійснюється за допомогою формули 2.

$$Z=1,03A+3,07B+0,66C+0,4D, \quad (2)$$

де

Цільові показники	Порядок розрахунку	Алгоритм розрахунку
A	$\frac{\text{Робочий капітал}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р. 1195+1200 ф.№1}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
B	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків та відсотків}}{\text{Загальна вартість активів}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$
C	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Короткострокова заборгованість}}$;	$\frac{\text{р.2290 (2295) ф.№2}}{\text{р. 1695 ф.№1}}$
D	$\frac{\text{Обсяг продажу}}{\text{Загальна вартість активів}}$.	$\frac{\text{р.2000 ф.№2}}{\text{р. 1300 ф.№1}}$

Таблиця 2.24 – Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
A	р. 1195 ф.№1	0,311	0,293
	р. 1300 ф.№1		
B	р.2290 (2295) ф.№2	0,004	0,001
	р. 1300 ф.№1		
C	р.2290 (2295) ф.№2	0,021	0,008
	р. 1695 ф.№1		
D	р.2000 ф.№2	0,581	0,681
	р. 1300 ф.№1		
Z	1,03A+3,07B+0,66C+0,4D	0,580	0,583

За результатами оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спрінгейта можна зробити висновок, що значення інтегрального показника Z впродовж обох років менший, ніж 0,862, що свідчить про високу ймовірність банкрутства підприємства.

Висновки до другого розділу

Дослідження питань аналізу й діагностики використання фонду оплати праці, структури заробітної плати є важливим етапом оцінки фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Саме тому визначенню сутності та напрямкам проведення аналізу заробітної плати присвячені праці науковців та практиків.

До основних завдань економічного аналізу розрахунків з персоналом можна віднести: оцінку складу і структури фонду оплати праці; аналіз середньої

заробітної плати працівників; визначення ефективності операційних витрат підприємства на оплату праці; оцінку ефективності використання коштів на оплату праці.

Вибір методів аналізу розрахунків по заробітній платі залежить від спектра поставлених завдань та особливостей діяльності підприємства, яке є об'єктом дослідження.

Джерелами інформації для проведення аналізу оплати праці є звіти: ф.№1–ПВ «Звіт з праці», ф.№3–ПВ «Звіт про використання робочого часу», ф.№1–ПВ «Звіт підприємства по продукції», ф.№1–підприємство «Звіт про основні показники діяльності підприємства за рік» та ф.№2 річної фінансової звітності «Звіт про фінансові результати».

Основними етапами економічного аналізу оплати праці є напрямки, проведення яких надасть можливість досягнути поставленої мети: аналіз забезпеченості трудовими ресурсами, аналіз динаміки, складу і структури фонду оплати праці, аналіз середнього рівня оплати праці.

Основні напрямки удосконалення аналізу розрахунків по заробітній платі на підприємстві формування моделі факторного аналізу фонду оплати праці, деталізація показників ефективності використання витрат на оплату праці, діджиталізація аналітичного процесу на базі програмного продукту, створення фінансово-аналітичної служби.

Фінансовий результат до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім був позитивним, який збільшився на 160 тис. грн. або на 50,31%. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку від реалізації продукції на 250 тис. грн. або на 34,34%, зменшення збитків від фінансової діяльності на 410 тис. грн.

Показники фінансової стійкості підприємства впродовж досліджуваного періоду відповідають нормативним значенням, що дозволяє зробити висновок про ефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову стабільність функціонування підприємства на ринку.

Коефіцієнти поточної ліквідності та швидкої ліквідності знаходиться в межах норми що позитивно характеризує діяльність підприємства та свідчить про згогу підприємства покрити свої термінові зобов'язання. Але негативним є

невідповідність коефіцієнту абсолютною ліквідності нормативному значенню, що свідчить про неможливість погашення підприємством його термінових зобов'язань абсолютно ліквідними активами.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

3.1. Загальна характеристика організації бухгалтерського фінансового та податкового обліку на підприємстві

Фінансовий облік на підприємстві ведеться безперервно з дня його реєстрації до ліквідації у встановленому порядку. Питання організації фінансового обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів.

Відповідальність за організацію фінансового обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених первинних документів, реєстрів і звітності протягом встановленого строку, але не менше трьох років, несе власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством.

Підприємство самостійно обирає форму ведення та організації фінансового обліку, а саме:

1) введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером (в міжнародній практиці - екаунтинг);

2) користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи (в міжнародній практиці - консалтинг);

3) ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерською або аудиторською фірмою (в міжнародній практиці - аутсорсинг);

4) самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства (в міжнародній практиці - екаунтинг). Ця форма організації бухгалтерського обліку не може застосовуватися на підприємствах, звітність яких повинна оприлюднюватися.

Так, на підприємстві ПП Фірма “Гармаш” організацією фінансового обліку займається бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером.

Керівник підприємства створює необхідні умови для правильного ведення фінансового обліку, забезпечує неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до фінансового обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Головний бухгалтер приймається на роботу керівником підприємства і йому безпосередньо підпорядковується. У разі звільнення головний бухгалтер передає справи новому бухгалтеру. В цьому випадку перевіряється стан бухгалтерського обліку та достовірність звітних даних, що відображається в акті передачі справ, який підписують новий і колишній бухгалтери та затверджує керівник підприємства.

Фінансовий облік ведеться відповідно до встановлених норм і правил. Правила, якими слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і відображенні їх результатів у фінансовій звітності, називаються принципами бухгалтерського обліку

Господарський (операційний) рік підприємства починається з 1 січня і закінчується 31 грудня.

Бухгалтерський облік на ПП Фірма “Гармаш” ведеться відповідно до положень Наказу про облікову політику підприємства (надалі-Наказ), який складається головним бухгалтером і містить сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та представлення фінансової звітності.

У формуванні облікової політики визначальна роль належить керівнику і головному бухгалтеру. Від їх компетенції та взаємостосунків залежить успішне здійснення (провадження) облікової політики підприємства. Головний бухгалтер заводу має певні обов'язки, зокрема забезпечує дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання в установлені терміни

фінансової і статистичної звітності; організовує контроль за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій; бере участь в оформленні матеріалів, пов'язаних з нестачею та відшкодуванням втрат від нестачі, крадіжки і псування активів підприємства. У свою чергу керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, забезпечити неухильне виконання всіма підрозділами, службами та працівниками, причетними до бухгалтерського обліку, правомірних вимог бухгалтера щодо дотримання порядку оформлення та подання до обліку первинних документів.

Облікова політика ПП Фірма “Гармаш” враховує такі важливі фактори: форму власності та організаційно-правову структуру підприємства; вид економічної діяльності, що зумовлює особливості та умови облікової роботи; параметри підприємства за обсягами діяльності, номенклатури продукції, чисельності працюючих тощо; відносини з податковою системою, наявність пільг та умови їх отримання; умови забезпечення підприємства ресурсами та умови реалізації готової продукції; матеріально-технічне забезпечення обліково-аналітичної роботи підприємства та рівень забезпеченості кваліфікованими обліковими працівниками; умови організації та стимулювання праці, відповідальності тощо. Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності ПП Фірма “Гармаш” проводить інвентаризацію активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка. Об'єкти і періодичність проведення інвентаризації визначаються власником (керівником) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно з законодавством.

Облікова політика підприємства визначає способи організації та ведення бухгалтерського обліку на даному підприємстві, з урахуванням конкретних умов його діяльності. Вона оформляється наказом керівника «Про облікову політику» з обов'язковим розкриттям в окремих розділах методичних принципів побудови бухгалтерського обліку, техніки його

ведення та складання фінансової і статистичної звітності, організації роботи бухгалтерської служби.

Відповідно до Наказу підприємство протягом року дотримується єдиної методики відображення в обліку і звітності господарських операцій та порядку оцінки об'єктів обліку, зокрема запасів. Інформація про організацію обліку запасів відображена в пунктах 3.11-3.18 Наказу про облікову політику. Тобто, виробничі запаси визнавати, оцінювати та обліковувати згідно П(С)БО 9 «Запаси». Одиницею запасів визначити кожне найменування цінностей. Облік транспортно-заготівельних витрат здійснюється методом прямого включення зазначених витрат до собівартості придбаних запасів.

Предмети, строком використання менше одного року, що супроводжують виробничий процес протягом звітного періоду, обліковувати на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». У момент передачі таких активів в експлуатацію списувати їх з балансу з одночасною організацією їх оперативного кількісного обліку за місцями експлуатації і відповідними особами протягом строку фактичного використання таких предметів.

Готову продукцію та незавершене будівництво відображати в обліку та балансі за фактичною виробничою собівартістю.

Оцінку вибуття сировини, матеріалів, напівфабрикатів, МШП, інших виробничих запасів, готової продукції здійснювати методом середньозваженої вартості.

Спецодяг, виданий у підзвіт працівникам, обліковувати на особистих картках останніх протягом усього встановленого терміну його використання. Списання спецодягу з підзвіту до закінчення встановлених термінів його використання здійснювати тільки на підставі актів про його непридатність. Переоцінку запасів проводити в разі необхідності один раз на квартал на підставі рішення постійно діючої інвентаризаційної комісії.

Для дослідження записів з бухгалтерського обліку на Товаристві використовується Робочий план рахунків.

Організація документообігу на підприємстві встановлюється керівником підприємства. Порядок документообігу на ПП Фірма “Гармаш” показано на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Порядок документообігу на ПП Фірма “Гармаш”

Виконання головних і принципово важливих умов та вимог, які необхідні при документуванні, здійснюється згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положення «Про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р., №88, наказу Міністерства статистики України від 29.12.1995 р., №352, «Про затвердження форм первинного обліку», «Інструкції про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей», затверджена наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р., №99, Стандартів бухгалтерського обліку тощо.

Процес документування складається із сприйняття господарського факту, вимірювання його у натуральних і вартісних показниках та їх фіксування. Під час спостереження з’ясовується суть, економічна доцільність і закономірність господарського факту.

Документація як найтісніше пов'язана з рахунками. Тільки документи можуть бути підставою для записів на рахунках бухгалтерського обліку. Від якості документів значною мірою залежить якість бухгалтерського обліку.

Оскільки існує величезна кількість господарських операцій, то і первинних документів, які групуються за певними ознаками і записуються на рахунках бухгалтерського обліку, також є безліч.

На підставі первинних документів одного спрямування, за відповідний період складають зведені документи. В залежності від характеру відображення господарських операцій для кожного об'єкту обліку призначені окремі документи.

Товариство самостійно розробляє облікову політику, що забезпечує відображення господарських операцій та оцінку майна підприємства, контроль за наявністю і збереженням майна, виконанням зобов'язань та достовірністю бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться автоматизовано із використанням програми «1С: Бухгалтерія». Програма застосовується на всіх стадіях обліку.

Підприємство має договір на обслуговування програми «1С: Бухгалтерія» та на внесення змін згідно до законодавства України.

Для узагальнення інформації про витрати підприємства застосовують бухгалтерські рахунки 9 класу Плану рахунків.

Податковий облік на ПП Фірма “Гармаш” ведеться з метою формування повної та достовірної інформації про господарські операції, що були проведені платником протягом звітного періоду з метою оподаткування, а також забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів для контролю за вірністю нарахування, повнотою та своєчасністю перерахування податків.

Підприємство ПП Фірма “Гармаш” є платником податку на додану вартість, тому при придбанні виробничих запасів, які використовують у господарській діяльності, у постачальника, який також є платником ПДВ,

крім валових витрат, виникає податковий кредит. Якщо продавцем запасів є суб'єкт господарювання, який не зареєстрований як платник ПДВ, то у підприємства ПП Фірма "Гармаш" податкового кредиту не виникає і вартість запасів у повному розмірі оприбутковується на рахунки запасів. Ставка ПДВ на сьогодні складає 20%.

Відповідно придбані підприємством ПП Фірма "Гармаш" товарно-матеріальні цінності підлягають зарахуванню на баланс, а їх вартість входить до складу валових витрат.

В кінці звітнього року підприємство ПП Фірма "Гармаш" складає Декларацію з податку на прибуток підприємства та додатками до неї, яка подається платником незалежно від того, чи виникло у звітному періоді у платника податкове зобов'язання чи ні.

Дані, наведені у декларації, підтверджуються первинними документами обліку та відповідати податковому обліку (звітності).

Достовірність даних підтверджується підписами керівника і головного бухгалтера та засвідчується печаткою підприємства.

3.2. Практичні аспекти обліку розрахунків з персоналом на підприємстві

Для нормального функціонування суб'єкта господарювання повинен бути налагоджений облік всіх напрямків, у тому числі розрахунків по заробітній платі, що впливає на інформаційне забезпечення системи управління підприємством в цілому.

Первинний облік розрахунків по заробітній платі у ПП ФІРМА «ГАРМАШ» проводиться на підставі типових форм, затверджених в Україні. Враховуючи базові показники за поточний місяць формується ф. П-49 «Розрахунково-платіжна відомість». Даний реєстр має комбінований характер, оскільки містить інформацію, як щодо розрахунку заробітної плати, так і стосовно її виплати працівникам та відрахуванням із заробітної плати на ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Для обліку видачі заробітної плати із каси у вигляді готівки при використанні розрахункової відомості застосовується форма «Платіжна відомість», яка містить інформацію щодо сум, які необхідно видати у поточному місяці робітникам підприємства.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» заробітна плата працівникам виплачується на особистий рахунок працівника в банку контрагента. Заробітна плата виплачується працівникам регулярно в робочі дні, в строки, встановлені у колективному договорі, а саме, два рази на місяць.

Вихідна допомога на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» сплачується у розмірі не менше середньомісячного заробітку в разі призупинення трудового договору або внаслідок порушення власником або уповноваженим ним органом законодавства про працю, умов колективного або трудового договору.

Нарахування заробітної плати здійснюється на основі Табелів обліку використання робочого часу» для всіх груп робітників, які працюють на почасовій та штатній формі оплати праці. У таблиці позначається кількість відпрацьованих годин кожним працівником, неявки на роботу.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» Форма №п-1 «Наказ (розпорядження) про прийняття на роботу» застосовується для обліку прийнятих на роботу працівників, який заповнюється у бухгалтерії. На підставі підписаного наказу про прийом на роботу відділ кадрів ПП ФІРМА «ГАРМАШ» заповнює документ первинного обліку «Особиста картка» (форма № П-2).

Також на підставі підписаного наказу про прийом на роботу відділ кадрів присвоює кожному працівникові табельний номер, робить відповідні записи у трудовій книжці, бухгалтерія відкриває особовий рахунок чи аналогічний йому документ.

Трудова книжка є основним документом про трудову діяльність працівника. Трудові книжки ведуться на всіх працівників, які працюють понад п'ять днів. Працівникам, що стають на роботу вперше, трудова книжка оформлюється не пізніше п'яти днів після прийняття на роботу. Записи в

особовій картці мають відповідати записам, здійснюваним у трудовій книжці [74].

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» відпустки надають згідно Форми №П-3 «Наказ (розпорядження) про надання відпустки». Відповідно до ст.2 Закону України «Про відпустки» право на відпустки мають громадяни України, які перебувають у трудових відносинах з підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, виду діяльності та галузевої належності, а також які працюють за трудовим договором у фізичної особи [77, с. 22]. Розрахунок сум відпускних здійснюється на основі визначення середньої заробітної плати за 12 попередніх календарних місяців.

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» складаються графіки відпусток, що дає можливість здійснювати планомірне виконання поставлених завдань та замовлень суб'єкта господарювання.

При звільненні працівників в ПП ФІРМА «ГАРМАШ» оформляється у двох примірниках на всіх працівників Форма №П-4 «Наказ (розпорядження) про звільнення», в якому обов'язково зазначається причина звільнення. В даному випадку працівнику повинні виплатити невикористану відпустку в грошовій формі, а також за відпрацьований час на підприємстві.

Форма №П-7 «Розрахунково-платіжна відомість (зведена)». Ця відомість за складом інформації є аналогічною до попередньої, проте відображає дані щодо нарахувань та утримань загалом за місяць по ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Первинними документами доплат робітникам-відрядникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ» є:

- лист на доплату – у випадках, коли з незалежних від робітника обставин виникають відхилення від встановленого технологічного процесу, що викликають допоміжні витрати робочого часу порівняно з встановленою нормою;

- лист простою – лист на оплату простою не з вини робітника.

Облік нарахування та утримання із заробітної плати на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» ведеться на рахунках 661, 651, 642, що представлено в табл. 3.1, 3.2.

Таблиця 3.1

Облік нарахування заробітної плати на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
	Нарахування:		
1.	Нарахована заробітна плата працівникам виробництва	23	661
2	Нарахована заробітна плата працівникам з виправлення помилок	24	661
3.	Нарахована заробітна плата за час відпустки	471	661
4.	Нарахована заробітна плата загальновиробничому персоналу	91	661
5.	Нарахована заробітна плата адміністративному персоналу	92	661
6.	Нарахована заробітна працівникам відділу збуту	93	661
7.	Утримано із заробітної плати працівників:		
	- неповернені підзвітні суми;	661	372
	- за відшкодування підприємству завданих збитків у результаті нестач, втрат від псування цінностей, розкрадання;	661	375
	- за виконавчими листами та інших утримань за згодою працівників	661	685
8.	- неповернені підзвітні суми;	661	372

Таблиця 3.2

Нарахування та утримання податків та обов'язкових платежів із заробітної плати на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Нараховано зарплату працівнику	23	661
2	Нараховано ЄСВ на зарплату 22%	23	651
4	Утримано ПДФО із зарплати 18 %	661	641
5	Утримано військовий збір із зарплати 1,5%	661	642
6	Перераховано ЄСВ до бюджету	651	311
7	Перераховано ПДФО до бюджету	641	311
8	Перераховано військовий збір до бюджету	642	311
9	Видано зарплату працівнику	661	311

На ПП ФІРМА «ГАРМАШ» обов'язковим аспектом ведення обліку розрахунків по заробітній платі є нарахування допомоги з тимчасової втрати працездатності, яка виплачується робітникам підприємства на протязі 5 днів – за рахунок ПП ФІРМА «ГАРМАШ», починаючи з шостого дня – за рахунок коштів фонду соціального страхування, що представлено в табл. 3.3.

Допомога в разі тимчасової непрацездатності надається з першого дня втрати працездатності і до її відновлення або встановлення групи інвалідності. Крім того, підставою для нарахування допомоги по тимчасовій непрацездатності є Листок непрацездатності, який оформлюється у відповідному медичному закладі.

Таблиця 3.3.

Розрахунковий період для обчислення суми допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

№	Період, що враховується при розрахунку страхових виплат	Розрахунковий період для найманих осіб включає
1	2	3
1.	6 повних календарних місяців	6 повних календарних місяців (з першого по перше число), що передують місяцю настання страхового випадку
2.	Від 1 до 5 повних календарних місяців	Фактична кількість повних (від 1 до 5) календарних місяців
3.	Менший повного календарного місяця	Фактично відпрацьований час, що передує дню настання страхового випадку

Отже, на підставі листка непрацездатності оплачуються: допомога у зв'язку з вагітністю та пологами; допомога у випадку тимчасової непрацездатності працівникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

У свою чергу, тимчасова непрацездатність може виникнути: внаслідок захворювання, або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві; внаслідок захворювання, або травми, пов'язаної з нещасним випадком на виробництві. Облік операцій, пов'язаних з нарахуванням допомоги з тимчасової непрацездатності, представлено в табл. 3.4.

На підприємстві нарахування та виплату лікарняних відображається на субрахунку 663 «Розрахунки за іншими виплатами». Розрахунки з Фондом – на субрахунку 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами».

Таблиця 3.4

**Облік нарахування допомоги з тимчасової непрацездатності на
ПП ФІРМА «ГАРМАШ»**

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Д-т	К-т
1	2	3	4
1	Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності:		
	- 1.1. за рахунок підприємства (за перші 5 днів непрацездатності)	93	663
	- за рахунок фонду непрацездатності	652	663
2	Нараховано лікарняні за рахунок Фонду	378	663
3	Отримано кошти від Фонду на спецрахунок	3112	378
4	Виплачено зарплату і лікарняні	661, 663	3112
5	Нараховано допомогу з тимчасової непрацездатності з догляду за хворою дитиною	652	663
6	Виплачено допомогу з тимчасової непрацездатності	663	311

Синтетичний облік розрахунків з оплати праці ведеться в Журналі-ордері, у якому відображають нараховану заробітну плату та пов'язані з нею суми відрахувань на соціальні заходи та забезпечень майбутніх витрат. Крім того, в Журналі-ордері № 5 виділено окремий розділ для відображення дебетових оборотів за рахунками 47,65,66.

Зазначимо, що аналітичний облік розрахунків по заробітній платі на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» має стільки ж рахунків, скільки працюючих на підприємстві за обліковим складом, тобто це облік розрахунків по заробітній платі по кожному працюючому окремо.

Всі бухгалтерські операції по заробітній платі на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» здійснюються в автоматизованому режимі за допомогою програми, що дає можливість підвищити швидкість обробки облікової інформації та якість передачі її відповідних користувачам.

3.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з персоналом на підприємстві

Для підвищення ефективності обліку розрахунків по заробітній платі суб'єкта господарювання важливим аспектом є формування системи шляхів щодо оптимізації облікових етапів та продуктивності діяльності робітників бухгалтерії.

Формування діючого механізму удосконалення обліку заробітної плати включає в себе окремі стадії, які стосуються як синтетичного та аналітичного обліку, процесу автоматизації операцій та можливості швидкової передачі її необхідним користувачам, а також системи контролю за правильністю нарахування та своєчасності виплати заробітної плати працівникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

Впровадження комплексу дій щодо обліку розрахунків по заробітній платі надасть можливість значно підвищити показники якості обліку.

Основні напрямки удосконалення розрахунків по заробітній платі представлено на рис. 3.2.

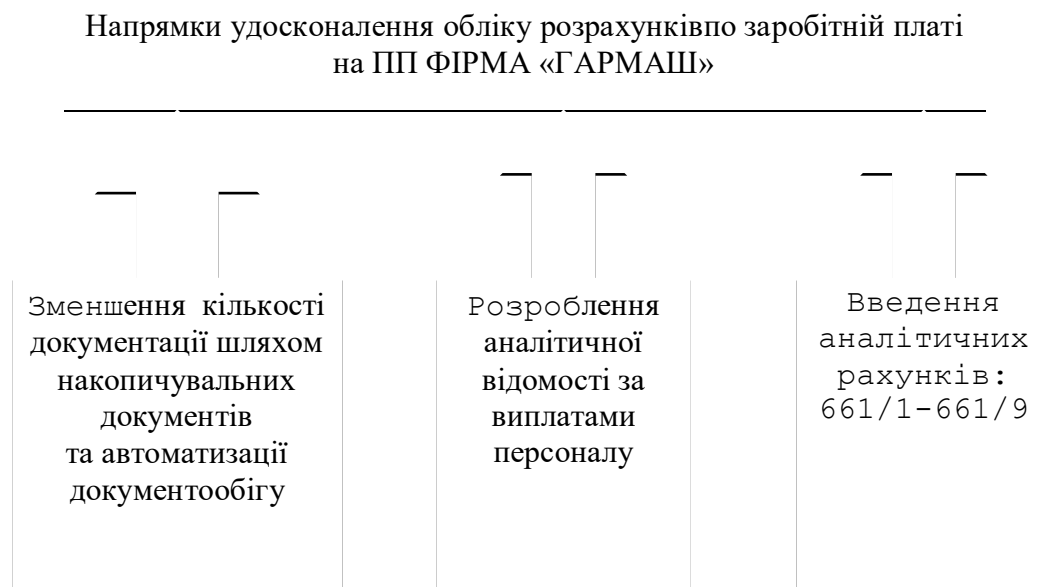

Рис. 3.2. Напрямки удосконалення обліку розрахунків по заробітній платі на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»

Облік праці і облік розрахунків за виплатами працівникам є доволі трудомістким та потребує уваги, сконцентрованості, оскільки пов'язаний з обробленням великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Саме в області розрахунків з персоналом з оплати праці законодавство України є найбільш мінливим і нестабільним, тому потребує від бухгалтерів постійного оновлення нормативної бази, яку вони використовують у процесі поточної роботи [81].

Вдосконалення методів господарювання визначає нові вимоги до обліку, який призначений забезпечити підприємства інформацією, що необхідна для здійснення їх виробничо – фінансової діяльності. За останні роки сталося багато змін в Плані рахунків бухгалтерського обліку, змінилися облікові реєстри і бухгалтерська звітність. Проте бухгалтерський облік і зараз не може забезпечити своєчасне відображення всіх господарських операцій при зниженні трудових і грошово-матеріальних витрат на його ведення. Облік потребує зменшення та уніфікації первинної документації. Велика кількість даних первинного обліку і форм первинних документів створює значні труднощі при веденні роботи на першій стадії облікового процесу.

Крім того, пропонуємо на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» впровадження аналітичних рахунків, а саме: 661.1.1 «Розрахунки за нарахованими виплатами», 661.1.2 «Поточні виплати працівникам», 661.1.3 «Заробітна плата за окладами та тарифами», 661.1.4 «Інші нарахування за оплатою праці», використання яких допоможе здійснювати детальне групування відповідної інформації.

Запропоновані рекомендації дозволять підприємству отримувати більш детальну інформацію щодо оплати праці, покращать роботу, вдосконалять облік та аудит заробітної плати, а також дадуть можливість більш ефективно провадити діяльність підприємства в цілому.

Одним із важливих напрямів удосконалення організації бухгалтерського обліку операцій із заробітною платою є зниження частки

документообороту через запровадження багатоденного і накопичувального формату документування, застосування типових форм документів, що пристосовані до використання в умовах застосування комп'ютерних технологій. Зауважимо, що наступні реформи організації бухгалтерського обліку операцій з оплати праці мають реалізуватися через зростання вартості трудових ресурсів, через встановлення єдиних умов відтворення трудових ресурсів незалежно від форм власності; зростання тарифної частки у заробітній платі; зростання частки мінімальної заробітної плати у середній заробітній платі, через удосконалення механізмів державного регулювання оплати праці тощо [32, с. 45].

В першу чергу, підкреслимо, що первинний облік ведеться відповідно до норм чинного законодавства, проте основним напрямом вдосконалення обліку розрахунків по заробітній платі у суб'єкта господарювання є поліпшення організації первинного обліку за допомогою створення максимально зручного документообігу для швидкого отримання відповідної інформації. Він потребує зменшенню та уніфікації первинної документації, створенню графіку документообігу та порядок введення всіх даних в програму у суб'єкта господарювання.

Впровадження відомості складу персоналу ПП ФІРМА «ГАРМАШ», яка підвищить ступінь аналітичності окремих позицій та оптимізації документообіг, є слушних шляхом удосконалення обліку розрахунків по заробітній платі. Основними показниками даної відомості є:

- середньоспискова чисельність;
- прийнято в штат ;
- вибуло, з них : кількість за власним бажанням, за прогули, інші дисциплінарні порушення, по досягненню пенсійного віку;
- структура персоналу; коефіцієнт плинності кадрів;
- коефіцієнт обороту за прийомом; коефіцієнт обороту за вибуттям працівників;
- коефіцієнт відповідності кваліфікації працівника до складності робіт.

У сучасних умовах вітчизняні суб'єкта господарювання працюють з такими програмами, як «Акцент-заробітна плата», «УкрЗарплата 2017.05.03», програмний продукт «БЕСТ ЗАРПЛАТА» та інші.

За допомогою програм автоматизуються такі напрямки управлінської і облікової діяльності як: планування потреб в персоналі; вирішення завдань забезпечення бізнесу кадрами – підбір, анкетування і оцінка; управління компетенціями, навчанням, атестаціями працівників; управління фінансовою мотивацією персоналу; ефективне планування зайнятості персоналу; облік кадрів і аналіз кадрового складу; нарахування з таблиці, програма «1С: Зарплата і управління персоналом 8» призначена для і виплата зарплати; розрахунок регламентованих законодавством податків і внесків у фонд оплати праці[31].

В програмі паралельно ведуться два види обліку: управлінський і регламентований (бухгалтерський). Програма дозволяє суттєво знизити затрати часу та підвищити ефективність роботи цілих підрозділів або ж окремих працівників, відповідальних за роботу з персоналом (підбір, атестація, оцінка завантаженості та ефективності роботи тощо) та розрахунок і виплату зарплати й інших нарахувань працівникам суб'єкта господарювання.

В свою чергу, програма «Акцент-заробітна плата» включає в собі функцію із розрахунку заробітної плати, який здійснюється натисненням однієї кнопки після введення документів, що відводять процес від стандартного розрахунку (лікарняні, накази на відпустку та звільнення). Програма «УкрЗарплата 2017.05.03 р.» як і програма «БЕСТ ЗАРПЛАТА» більш орієнтована на розрахунки офіційної та управлінської заробітної плати, ведення кадрового обліку, тобто формування і створення власного комплексу звітних документів[48].

Зазначимо, що кожна з наведених програм має свої переваги та недоліки, але може бути пристосована для ПП ФІРМА «ГАРМАШ» за умови відповідної поетапної адаптації за допомогою системних адміністраторів

підприємства, які на протязі звітного періоду можуть вносити корегування у відповідності до змін діючого законодавства.

Впровадження на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» нової програми надасть можливість ефективно вирішувати такі важливі питання суб'єкта господарювання, як:

- підвищення достовірності й оперативності інформації суб'єкта господарювання;
- впорядкування системи документального забезпечення всіх операцій суб'єкта господарювання;
- своєчасне й оперативне вирішення питань контролю за нарахуванням, виплатою та відрахуваннями з заробітної плати у суб'єкта господарювання.

Використання нової версії програми забезпечить обліку розрахунків по заробітній платі на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»:

- можливість ефективного ведення спрощеного і повного кадрового обліку, якщо облік заробітної плати і кадровий облік ведуться в 1С: Бухгалтерія 8, то в залежності від потреб організації, можна вибрати спрощений або повний кадровий облік. При спрощеному кадровому обліку окремі кадрові документи не потрібні, а всі дані зберігаються в довіднику «Співробітники». Безпосередньо з картки співробітника можна роздрукувати і кадрові документи. У разі ведення повного кадрового обліку використовуються кадрові документи;

- в момент нарахування зарплати документ «Нарахування зарплати» виробляє всі необхідні розрахунки по податках і внесках з фонду оплати праці на відповідний період;

- розрахунок лікарняних, відпускних, по утримання виконавчим листом.

Переведення виплат працівникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ» тільки у безготівкову форму зменшить не тільки облікову роботу касира, але й значно оптимізує документообіг на підприємстві.

Крім того, вибір оптимальної форми оплати праці та застосування

змішаної системи оплати праці надасть можливість ефективно використовувати фонд оплати праці на ПП ФІРМА «ГАРМАШ». Заробітна плата кожного працівника на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» має бути встановлена індивідуально, перегляд заробітної плати може здійснюватися раз на рік, враховуючи систему мотивації для різних категорій працівників.

Висновки до третього розділу

Формування діючого механізму удосконалення обліку заробітної плати включає в себе окремі стадії, які стосуються як синтетичного та аналітичного обліку, процесу автоматизації операцій та можливості швидкої передачі її необхідним користувачам, а також системи контролю за правильністю нарахування та своєчасності виплати заробітної плати працівникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

До основних напрямків удосконалення обліку розрахунків по заробітній платі можна віднести: Зменшення кількості документації шляхом накопичувальних документів та автоматизації документообігу; розроблення аналітичної відомості за виплатами персоналу; введення аналітичних рахунків, а також вибір оптимальної форми оплати праці та застосування змішаної системи оплати праці. Переведення виплат працівникам ПП ФІРМА «ГАРМАШ» тільки у безготівкову форму зменшить не тільки облікову роботу касира, але й значно оптимізує документообіг на підприємстві.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Процес організації обліку, аналізу та аудиту розрахунків з персоналом вимагає дотримання принципів достовірності, своєчасності та об'єктивності інформації, яка необхідна для управління трудовими, фінансовими ресурсами та дає можливість здійснювати контроль та основними індикаторами фінансово-господарської діяльності.

В результаті проведеного у роботі дослідження обліку, аналізу розрахунків з персоналом можна зробити наступні висновки:

Встановлено, що підходи до визначення категорії «заробітна плата» залежать від бачення окремих вчених, від сегментної позиції та економічної сутності. Заробітна плата складається з наступних сегментів, а саме: основної, додаткової заробітної плати, а також інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Досліджено, що основними завданнями розрахунків з персоналом є: детальне і своєчасне документальне оформлення операцій про обсяг виконаних робіт, одержаної продукції і нарахованої оплати праці відповідно до кількості та якості затраченої праці; правильне нарахування оплати праці кожному працівнику відповідно до чинного законодавства; дотримання порядку розподілу оплати праці по об'єктах бухгалтерського обліку.

Підставою для бухгалтерського обліку операцій розрахунків з персоналом є належним чином оформленні первинні документи.

Встановлено, для узагальнення інформації про розрахунки оплати праці підприємстві призначений рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Утримання із заробітної плати поділені на дві групи: загальнодержавні обов'язкові зобов'язання працівників, а також зобов'язання за ініціативою суб'єкта господарювання. Для відображення та для узагальнення інформації щодо утримань та нарахувань застосовуються рахунки 651, 642, 641.

Для визначення фінансового стану на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» компанія» на основі даних фінансової звітності був проведений аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства.

Результати розрахунку показників діяльності характеризують, що у 2022 році підприємство покращило власну діяльність, про що вказують зростання кількісних і якісних показників. У 2022 році порівняно з 2021 роком обсяг продукції в натуральному вираженні збільшився на 28,58%, що дорівнює зростанню на 124,5 тонн. В діючих цінах обсяг виробленої продукції збільшився на 22942,7 тис. грн., дорівнює зростанню на 35,18 %. В діючих цінах відбулось зростання обсягу продукції за рахунок зростання середньої оптової ціни за 1 тону продукції на 7677 тис. грн. або на 5,13 %.

В порівняних цінах обсяг виробленої продукції за цей же період збільшився на 19599,6 тис. грн., що дорівнює темпам зростання на 28,58% на Чистий дохід від реалізації продукції в 2022 році збільшився порівняно з 2021 роком на 20754 тис. грн. або на 30,38%. Разом з тим, вартість реалізованої продукції менше ніж вартість виробленої продукції у 2022 році в діючих цінах. Чистий дохід збільшився на 30,38 %, тоді як вартість виробництва продукції в діючих цінах зросла на 35,18 %.

Собівартість реалізованої продукції зросла на 39,64 %, що спричинило зростання витрат на 1 грн. на 5,9 копійок або на 7,1 %. У 2021 та у 2022 роках фінансовий результат від операційної діяльності позитивний, але зменшився на 34,34 %. Також отримано чистого прибутку відповідно у 2021 році 321 тис.грн, у 2022 році 478 тис. грн.

В результаті діяльності зросли якісні показники: продуктивність праці зросла на 50,16 %, рентабельність виробництва зросла на 0,04 %.

Досліджено, що формування облікової політики на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» здійснюється у вигляді наказу про облікову політику підприємства. Наказ про облікову політику є основним внутрішнім документом, яким регулюється організація облікового процесу на

підприємстві та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства.

Рекомендовано, для удосконалення обліку розрахунків з персоналом на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»: зменшення кількості документації шляхом накопичувальних документів та автоматизації документообігу; розроблення аналітичної відомості за виплатами персоналу; введення аналітичних рахунків, а також вибір оптимальної форми оплати праці та застосування змішаної системи оплати праці.

Рекомендовано, організацію системи внутрішнього аудиту на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» є пріоритетним етапом на шляху «фінансового здоров'я» підприємства. В якості такої системи бути як створення служби внутрішнього аудиту всередині підприємства, так і укладання угоди на надання послуг з питань, що стосуються внутрішнього аудиту незалежними аудиторськими фірмами.

Таким чином, на основі проведеного у дипломній роботі дослідження можна зробити наступні пропозиції щодо покращення обліку на ПП ФІРМА «ГАРМАШ»:

1. Зниження частки документообороту через запровадження багатоденного і накопичувального формату документування, застосування типових форм документів, що пристосовані до використання в умовах застосування комп'ютерних технологій.

2. Впровадження аналітичних рахунків, а саме: 661.1.1 «Розрахунки за нарахованими виплатами», 661.1.2 «Поточні виплати працівникам», 661.1.3 «Заробітна плата за окладами та тарифами», 661.1.4 «Інші нарахування за оплатою праці», використання яких допоможе здійснювати детальне групування відповідної інформації.

3. Для підвищення рівня ефективності аналізу розрахунків по заробітній платі на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» пропонуємо сформувати на підприємстві фінансово-аналітичний відділ, який буде здійснювати не епізодично, а на постійній основі оцінку та аналіз фінансового стану

підприємства, у тому числі розрахунків по заробітній платі, моніторинг трудових ресурсів за звітні періоди, враховуючи фактори зовнішнього та внутрішнього середовища, а також стратегічні цілі та завдання ПП ФІРМА «ГАРМАШ».

4. Створення служби внутрішнього аудиту на основі застосування автоматизованих систем аудиту надасть можливість підвищити показники використання фонду оплати праці на ПП ФІРМА «ГАРМАШ» та значно знизити рівень та суттєвість помилок щодо обліку розрахунків по заробітній платі.

Запропоновані пропозиції не тільки покращать організацію обліку, аналізу розрахунків з персоналом, але значно підвищать інформативність окремих показників, які необхідні відповідним групам користувачів для прийняття відповідних управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436 IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436> 15. (дата звернення: 02.09.2024).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755> 17. (дата звернення: 03.09.2024).
3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435 IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435> 15. (дата звернення: 12.09.2024).
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. № 322-VIII. URL:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08>. (дата звернення: 02.10.2024).
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996> 14. (дата звернення: 02.11.2024).
6. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>. (дата звернення: 02.09.2024).
7. Про оплату праці: Закон України від від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. URL:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95>. (дата звернення: 02.09.2024).
8. Про відпустки: Закон України від 15.11.99р № 105/91-ВР. URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 02.10.2024).
9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 18.01.2013 р. № 20. URL:http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=393994&cat_id=393573. (дата звернення: 14.11.2024).
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 29.09.1999 р. № 290. URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>. (дата звернення: 02.09.2024).

11. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>. (дата звернення: 14.10.2024).

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (в редакції від 09.08.2013 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. (дата звернення: 16.10.2024).

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>. (дата звернення: 02.11.2024).

14. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. (дата звернення: 25.11.2024)

15. Про застосування стандартів аудиту: рішення Аудиторської палати України від 08.05.2018 №361. URL: <http://apu.com.ua/rishennya-apu/9-2011> (дата звернення: 25.09.2024)

16. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>. (дата звернення: 02.10.2024).

17. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку: наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>. (дата звернення: 09.11.2024).

18. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 29.12.2017 р. № 148. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (дата звернення: 18.10.2024).

19. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. *Все про бухгалтерський облік*. 2015. № 51. С. 21–42. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 1: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_1.pdf. (дата звернення: 12.10.2024).

20. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 1. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.:2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_1.pdf. (дата звернення 11.10.2024).

21. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 2. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_2.pdf. (дата звернення: 12.10.2024).

22. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2016–2017 років. Частина 3. Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. Т.О. Каменська, редкол.: Дабіжа В.В., Кузуб О.А., Куреза Т.В., Терещенко Ю.В. та ін. / пер. з англ. Ольховікова О.Л., Шульман М.К. - К.: 2018. URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_часть_3.pdf. (дата

звернення: 12.10.2024).

23. Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг: рішення Аудиторської палати України від 30.10.2014 р. № 302/9. URL: <http://www.apu.com.ua/kontrol-yakosti> (з змінами та доповненнями) (дата звернення: 17.10.2024).

24. Азаренков Г.Ф., Петряєва З.Ф., Хмеленко Г.Г. Економічний аналіз: навч. посіб. Х.: ХДЕУ, 2003. 248 с.

25. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. / за ред. В.О. Шевчук, О.В. Коновалова. К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2011. 399 с.

26. Артюх О. В., Падура А.Г. Розрахунки з оплати праці: методичні засади аудиторської перевірки. Напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: тези доповідей II міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. Одеса: ОНЕУ, 2016. Ч. 1. С. 262-264.

27. Аудит (основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту) : підручник. Одеська нац. академія харчових технологій, Одеський держ. економ. ун-т; ред. Немченко, О. Ю. Редько. К. : ЦУЛ. 2012. 540 с.

28. Атамас П.Й. Бухгалтерський облік у галузях економіки : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2010. 392 с.

29. Білуха М.Т. Аудит : підручник. К.: Знання, 2006, 768 с.

30. Бутинець Ф.Ф. Аудит : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закладів. 2-е вид. Житомир: ПП «Рута», 2007, 672 с.

31. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія і практика: навч.-практ. посіб. / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. К. : Центр учбової л-ри, 2010. 536 с.

32. Бухгалтерський облік: практичний посібник. М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова, О.В. Ковальова, В.Є. Тредіт. Х., 2015. 334 с.

33. Виноградова М. О., Жидєєва Л.І. Аудит : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

34. Валецька О.В. Правове регулювання оплати праці : навчальний посібник для студентів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 220 с.
35. Васильчак С.В., Жидяк О.Р., Полянчич Т.М. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві. Науковий вісник НЛТУ України, 2011. Вип. 21.12, С. 152–157.
36. Войнаренко М.П., Пономарьова Н.А. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 484 с.
37. Волошина В., Красевич О. Організація обліку і контролю оплати праці як складова управління витратами підприємства : навчальний посібник для студентів. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. 42 с.
38. Гончарук Я.А., Рудницький В.С. Аудит : навчальний посібник. 3-те вид. К.: Знання, 2007. 443 с.
39. Економічний аналіз : навчальний посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 624 с.
40. Єлецьких С. Я., Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 176 с.
41. Жогова О. Аудиторський висновок: від простого до ускладненого. Незалежний аудитор. 2012. № 8. С. 31-34.
42. Завгородній В.Г., Мних Є.В., Рудницький В.С. Облік, аналіз та аудит. К.: Кондор, 2010. 618 с.
43. Загородній А. Г. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник. Львів: «Магнолія плюс», 2006. 428 с.
44. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник : словник. 3-те вид., випр. та доп. К.: Т-во “Знання”, КОО. 2000. 587 с.
45. Іванова Н.А., Ролінський О.В. Організація і методика аудиту : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2008. 216 с.
46. Івахненко С. Комп'ютерний аудит. Контрольні методики і технології. К. : Знання, 2005. 286 с.
47. Івахненко В.М., Горбатов М.І. Курс економічного аналізу : навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. 2-е вид., перероб. і

доп. К.: КНЕУ, 2005. 302 с.

48. Кузнецова С. О., Бондар Ю.М. Удосконалення обліку витрат із оплати праці : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 44с.

49. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник. Новий світ, 2004. 139 с.

50. Маркевич А.Є. Економічний зміст та підходи до поняття «заробітна плата». *Ефективна економіка* № 2, 2015 URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3815> (дата звернення 14.09.2024)

51. Мельник Т.Г. Облік, аналіз та аудит праці і її оплати : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.06. Київ, 2006. 20 с.

52. Миронова Ю. Ю., Панасенко В.А. Проблеми організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві : підручник. К.: Центр учбової літератури, 2016. № 1. С. 121-126.

53. Мица Є. В., Коровченко О.С. Місце і роль облікової політики у формуванні витрат на оплату праці. К.: КМУ. 2008. С. 91-93.

54. Моссаковський В., Кононенко Т. Невирішені питання обліку оплати праці. К. : КМУ. 2013. С. 19-21.

55. Мултановська Т. Аудит у схемах і таблицях. Харків: Фактор, 2009. 336 с.

56. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 536 с.

57. Морозова Є.П., Павленко К.А. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці та шляхи їх вирішення. Випуск № 3. 2016. URL : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/89.pdf (дата звернення: 26.09.2017)

58. Немченко В.В. Аудит : підручник. К. : 2016. 536 с.

59. Носкова С. А., Татарченко О.М. Факторний аналіз фонду оплати працівників виробничого підприємства. Вісник Східноукраїнського імені Володимира Даля, 2015. Вип. 6 (223). С. 23-27

60. Овсяк Н. В. Мотивація та стимулювання праці: сутність понять та

відображення їх в обліку. Київ: КМУ, 2014. 314 с.

61. Огійчук М.Ф., Утенкова К.О. Організація і методика аудиту : навч. Посібник. К.: Алерта, 2016. 304 с.

62. Організація бухгалтерського обліку : навч. Посібник /за ред. В.С. Леня. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.

63. Організація і методика аудиту : навч. посібник / за ред. М.Ф. Огійчук, К.О. Утенкова. К. : «Алерта», 2016. 304 с.

64. Осовська Г.В., Юркевич О.О., Завадська Й.С. : Економічний словник. К.: Кондор, 2007. 358 с.

65. Петрига О. М., Пеньова О.В. Продуктивність і оплата праці персоналу виробничого підприємства. URL : http://www.rusnauka.com/15_NPN_2009/Economics/46606.doc.htm (дата звернення 22.09.2024).

66. Пирожок О. С., Мельник Ю.В. Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці. *Наука й економіка*. 2016. Вип. 1. С. 23-27. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2016_1_6 (дата звернення 25.09.2024).

67. Подмешальська Ю.В., Бескоста Г.М. Аудит розрахунків з оплати праці. *Ефективна економіка*. 2017.№ 12. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5975> (дата звернення 28.09.2024).

68. Пономарьова М. С., Гаврилюк Л.А., Чернеча І.І. Політика доходів та організація оплати праці в розвитку соціально-трудова відносин на засадах інституційного забезпечення. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*, 2014. №3. С. 111–1265.

69. Пушкар М.С., Чумаченко М.Г. Ідеальна система обліку: концепція, архітектура, інформація : монографія. Тернопіль: Карт - бланш, 2011. 336 с.

70. Ратушняк О. Г. Вдосконалення ефективності управління підприємством шляхом впровадження інформаційних систем. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. 345 с.

71. Саух І. В. Витрати на оплату праці: економічна сутність. *Вісник ЖДТУ*, 2010. №4. С. 288- 292.

72. Сковрунська Т. В., Тивончук С.В. Гармонізація національної системи розрахунків з оплати праці за міжнародними стандартами. *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*, 2013. Вип. 10(4). С. 229-236.
73. Сокольська Р.Б., Зелікман В.Д., Акімова Т.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Дніпропетровськ: НМетАУ, 2015. 92 с.
74. Сук Л.К. Фінансовий облік : навч. посібник. К.: Знання, 2016. 663 с.
75. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.
76. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 6-те вид. перероб. і доп. Київ: Алерта, 2013. 982 с.
77. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. 2-ге вид. К.: Алерта, 2007. 954 с.
78. Усач Б.Ф. Аудит : навчальний посібник. 4-е вид. К.: Знання, 2007. 231 с.
79. Усач Б.Ф., Душко З.О., Колос М.М. Організація і методика аудиту : підручник. К.: Знання, 2006. 295 с.
80. Утенкова К.О. Аудит : навч. Посібник. К.: Алерта, 2011. 408 с.
81. Чацкіс Ю.Д., Гейєр О.А., Наумчук О.А. Організація бухгалтерського обліку : навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 512 с.
82. Харитонов Є.О., Харитонova О.І., Старцев О.В. Цивільне право України: підручник. 3-тє вид., перероб. і та доп. Київ: Істина, 2011. 808 с.
83. Шара Є.Ю., Бідюк О.О., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік: навчальний посібник. Нац. ун-т державної податкової служби України. К.: Центр учбової літератури, 2011. 424 с.
84. Шара Є.Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік I : навч. посібник. К.: Центр учб. літ., 2016. 336 с.